

OKULUN FİZİKİ ORTAM VE ARAÇ-GEREÇLERİNİ İYİLEŞTİRMEDE OKUL YÖNETİCİLERİNİN YAŞADIĞI SORUNLAR

Yüksek Lisans Öğrencisi, Fatih ARSLAN

ORCID:0000-0003-4119-1387

E-Posta: my85.fatih@gmail.com

Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Prof. Dr. Erdal TOPRAKÇI

ORCID: 0000-0001-9552-9094

E-Posta: erdaltoprakci@gmail.com

Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın amacı, yöneticilerin okulun fiziki ortamını iyileştirme esnasında ne tür sorunlarla karşılaştığını belirlemektir. Aynı zamanda, bu sorunları oluşturan temel nedenleri bulmak ve alanyazıya katkı sağlamaktır. Çalışmada araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, İzmir ilinde aynı binayı kullanan ilk ve ortaokullarda görev yapan 15 okul müdüründen oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşüne başvurulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, aynı binayı kullanan okul müdürlerinin, okulun fiziki ortamlarını iyileştirmede yaşadığı sorunlara ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla okul müdürleri ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken il/ilçe/MEM ile ilgili yaşadığı sorunların kapsamını; resmi yazışmalardaki gecikmeler, işlerin araya adam konularak yapılması, denetim eksikliği ve işlerin yerinde incelenmemesi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre Milli Eğitim Bakanlığı, okulun fiziki iyileştirmeleri ile ilgili karar almalarda, okul yöneticilerine yasal belge temelinde yetki ve sorumluluğu birlikte verebilir. Ayrıca bundan sonraki çalışmalarda araştırmacılar; okul iyileştirmelerinin önünde engel olabilen işlerin okul zamanı yapılması, yasal belge yetersizliği, iş bitiş süresinin uzaması, ödeneklerin tam ve zamanında gelmemesi, liyakatli kişilerin olmaması, yetki devretmeme, teknisyen eksikliği, gibi sorunların nedenlerini ve çözümlerini araştırabilirler.

Anahtar Kelimeler: Okul Müdürü, Okul, İkili Eğitim-Öğretim, Okul Binalarının Özellikleri.

Atıf:

Arslan, F. ve Toprakçı, E. (2024). Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirmede okul yöneticilerinin yaşadığı sorunlar. III.Bilsel Uluslararası Ahlat Bilimsel Araştırmalar Kongresi, 8-9 Haziran, Ahlat-Türkiye, [Kongre Kitabı], 610-645, ISBN: 978-625-6501-86-7 Kitap Erişim:
<https://bilselkongreleri.com/panel/uploads/pdf/3.%20AHLAT%20KONGRE%20KI%CC%87TABI.pdf>
Bildiri Erişim: <https://www.erdaltoprakci.com.tr/wp-content/uploads/2024/06/faslantoprakci.pdf>

PROBLEMS EXPERIENCED BY SCHOOL ADMINISTRATORS IN IMPROVING THE PHYSICAL ENVIRONMENT AND EQUIPMENT OF THE SCHOOL

The purpose of this research is to determine problem types that administrators encounter while improving the school's physical environment. Besides, it aims to find the resourcing causes of these problems and contribute to the literature. Situation pattern, one of the qualitative research methods, was used as the research model in the study. The study group of the research consists of 15 school principals working in primary and secondary schools using the same building in Izmir. In the study, a semi-structured interview form developed by the researcher and expert opinion was consulted was used to collect data, and face-to-face interviews were held with the school principals who use the same building to reveal their opinions about the problems experienced in improving the physical environment of the school. The data obtained was analyzed using the content analysis method. According to the results of the research, the scope of the problems experienced by school administrators regarding the city/district/MEM while trying to improve the school's physical environment and equipment; Delays in official correspondence, work being done by intermediaries, lack of supervision and not inspecting the work on-site are among the causes. According to the results of the research, the Ministry of National Education may give authority and responsibility to school administrators on the basis of official documents in making decisions regarding the physical improvements of the school. In addition, in future studies, researchers; They can investigate the causes and solutions of problems such as doing the work during school time, insufficient official documents, prolonging the completion time of work, hardly accesible or delaying funds in full and on time, lack of qualified people, not delegating authority, lack of technicians, etc., which may hinder school improvements.

Keywords: School Principal, School, Dual Education-Training, Features of School Buildings.

Giriş:

Okul, toplumun ihtiyaçlarını dikkate almak ve eğitim hedeflerine ulaşmak için öğrencilerin, öğretmenlerin, diğer personelin ve ekipmanların sınıf adı verilen küçük birimler halinde bir araya getirildiği bir örgüttür (Toprakçı, 2017). Örgün eğitimin gerçekleştiği en önemli mekânlardan bir olan okulların fiziki altyapısı, pek çok öğeyi bünyesinde barındırmaktadır (Akar ve Sadık, 2003). Bunlardan bazıları; binalar, okul bahçeleri, yemek servisi yapılan alanlar, kütüphaneler ve medya merkezleri, derslikler, laboratuvarlar, spor salonu, engellilere yönelik mekânlar, okulun konumu, kapasitesi ve açık alanıdır (Dinç ve Onat, 2002). Bu tür fiziki yerlerin yapılabilmesi de ülkenin ekonomik şartlarıyla ilişkilidir (Akçay, 1997). Ekonomideki düzelmeler topluma ait her kurumu pozitif yönde etkilediği gibi, eğitim kurumunu da pozitif yönde etkiler (Toprakçı, 2017). Bu etki okul açısından alt yapı bağlamı bir anlama sahiptir. Çünkü okulların alt yapıları oldukça maliyetli harcamaları gerektirir. Okul müdürlerinin planlarını uygulamaya koyabilmeleri ve okulların amaçlarına ulaşabilmesi için altyapısal düzenlemelere ihtiyaç vardır (Özkan Hıdıroğlu & Tok, 2018; Schlechty, 2014). Altyapının en önemli öğelerinden biri olan okulun fiziki yapısı, ekonomik bakımından iyi olmayı gerektirir. Eğitim araştırmalarında, okulun konumu, olanakları, iklimi, fiziki yapısı, kültürü, öğretmenleri, yönetimi ve çevreyle ilişkileri çok önemli bir rol oynamaktadır (Akar ve Sadık, 2003). İnsan davranışı üzerinde çevre etkisinin var olup olmadığına yönelik yapılan araştırmalarda; mevcut çevrede ve ev ortamında kullanılan fiziksel unsurların (örneğin renk, tasarım, düzen) algıyı ve anlık davranışı etkilediğini göstermektedir (Bursalıoğlu, 1991).

Türkiye'deki milli eğitim sisteminde okulların bina, ders, araç ve gereç sorunları bulunmaktadır. Özellikle büyükşehirlerde bulunan okullarda derslik başına düşen öğrenci sayısı fazladır (Camuzcu, 2007). Bu sayıyı azaltmak için MEB tarafından çeşitli yol ve yöntemler kullanılmaktadır. Bunlar içerisinde ikili eğitim, taşınabilir eğitim ve birleştirilmiş eğitim vardır (Toprakçı, 2010; Gazioğulları ve Demirtaş, 2023). Bunun yanında okullar; laboratuvarları, kütüphaneleri ve atölyeleri kaldırarak kendilerince çözüm üretmeye çalışmaktadırlar (Özdemir, 1999). Bir yandan öğrenci yetersizliğinden dolayı okulların kapatılması, diğer yandan sınıfların kalabalık olması, eğitimin kalitesini etkilemektedir (Barbaros, 1998). Büyük şehirlerde yaygın olan ikili eğitim ve kalabalık sınıflar, kırsal alanlardaki taşınabilir eğitim ve birleştirilmiş sınıflı öğretim uygulamaları, fiziksel altyapı ve eğitimin kalitesi üzerinde olumsuz etkiye sahiptir (DPT, 2000; Erdoğan, 2004; Toprakçı, 2010). Okullarda ikili eğitim uygulamasının, öğrencilerin eğitim amaçlı sosyal etkinliklere katılımını engelleyen ve öğrencilerin ders dışındaki diğer etkinliklerini önemli ölçüde kısıtlayan bir faktör olduğu tespit edilmiştir (Camuzcu, 2007). İkili eğitim nedeniyle teneffüslerin azalması, ilkökul öğrencilerinin fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaları, akranlarıyla sosyalleşmeleri ve sınıf dışındaki derslerden faydalanmaları için yeterli olmamaktadır. Özellikle ikili eğitim ve

birleştirilmiş sınıf uygulamaları, ilköğretimin ilk aşamalarında, öğrencileri okula yabancılaştırmakta ve akademik performanslarını düşürmektedir. Başarı etkeninin yanı sıra okullardaki davranış değişikliği için önemli unsurlardan biri de çevredir. Olumlu istendik davranış ancak uygun çevrede meydana gelebilir (Dönmez ve Güneş, 2004). Bütün bunların yanında çeşitli nedenlerle (tabii afetler, terör, iç ve dış göç vb.) kısa ve orta vadeli olmak üzere aynı binayı kullanan birden fazla okul gerçeği de vardır. Burden (1995), öğrencilerin eğitim aktiviteleri ve fizyolojik ihtiyaçları için öncelikle okul binalarının ve sınıfların uygun olması gerektiğini ifade etmiştir. Özdemir vd., (1993) de araştırmalarında, öğrencilerin başarı düzeylerinin artması, ancak okul şartlarının gelişmesiyle mümkün olacağını belirtmişlerdir. Eğitim örgütlerinde yapılan çalışmalar da ise, okul içi paydaşların davranışlarının, motivasyonlarının ve okula karşı tutumlarının etkilemesinde, okulların fiziksel ve sosyal çevre olanaklarının büyük paya sahip olduğunu açıklamışlardır (Özer, 2014). Öte yandan Şahin (2006), bir okulun gelişebilmesi için fiziki yapısının ve araç-gereçlerinin; öğrenci, öğretmen ve diğer okul personelinin ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenlenmesi gerektiğini, bu noktada okul yöneticilerine önemli görev düştüğünü söylemiştir. Okul yönetiminin, bu görevin bir gereği olarak okulun fiziki olanaklarının sağlanabilmesi için malzeme ve personel kaynaklarının ihtiyaca uygun olarak kullanması, personelleri koordine etmesi ve bu işleyişi disiplinli ederek yönetmesi gerekmektedir (Karaküçük, 2010). Başarılı bir müdürün sahip olması gereken özelliklerden biri, uygun fiziksel durumu sağlama ve elinde bulunan kaynakları verimli bir şekilde kullanma yeteneğidir (Gürbüz vd., 2022).

Okulların fiziksel açıdan değerlendirilmesi ile ilgili olarak alanyazında birçok çalışmaya rastlanılmaktadır. (Akar ve Sadık, 2003; Akçay, 1997; Aksu vd., 2011; Çabuk, 2006; Ergen, 1986; Gömleksiz ve Temel, 1993; Karaküçük, 2010; Özer, 2014; Uludağ ve Odacı, 2010). Öte yandan okul gelişiminin bir parçası olarak fiziksel boyutu ile ilgili alanyazında araştırmalar vardır (Altındağ, 2008; Balcı, 2011; Beycioğlu ve Aslan, 2010; Ceylan, 2009; Dağ, 2009; Gürsül, 2010; Yalçın, 2010; Yıldırım, 2011). Söz konusu çalışmaların okul türleri bağlamında özellikle ilköğretim okulları ağırlıklı çalışmalara da rastlanılmaktadır (Başar, 2003; Gürol ve Gök, 2002; Özbayraktar, 2005; Özgü, 1995; Yılmaz, 2010). Bunların yanında okul tasarımları (Baykal, 1995; Dinç ve Onat, 2002; Hesapçıoğlu ve Beyhan, 1994; Özükren, 1982), okul kültürü ve yönetimi (Çelik, 2002; Toprakçı, 2017) ile yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Ancak, okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda aynı binayı kullanmak zorunda kalan birden fazla okul yöneticilerinin yaşadığı sorunlarla ilgili bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışmanın amacı, aynı binayı kullanmak zorunda kalan birden fazla okul yöneticilerinin, okullarının fiziki ortamlarla ilgili ne tür sorunlarla karşılaştırdıkları ve bunları iyileştirme ile ilgili neler yaptıklarını ortaya koymaktır. Bunun için söz konusu okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Böylelikle bu araştırmadan elde edilecek sonuçların, okul yöneticilerinin okullarının fiziki ortamlarını iyileştirmede yaşadıkları sorunları ortaya

çıkarak, bu sorunların en aza indirgenmesine yardımcı olunacağı ve eğitim kurumlarının daha başarılı hale gelmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın bir ilk olması, alanyazına yeni bir kavramsalın katılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yukarıda belirtilen amaçlara uygulayimsal ve alanyazınsal önemlerin gereğini yerine getirtmek amacıyla aşağıdaki problem ve alt problemlere yanıt aranmıştır.

Aynı binayı kullanmak zorunda kalan birden fazla okul yöneticilerinin görüşlerine göre, okulların fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda okul yöneticilerinin yaşadığı sorunlar nelerdir?

Bu temel sorunun cevabını oluşturabilmek için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda okul yöneticileri kendilerini yeterli görüyor mu?
2. Okul yöneticileri okulun en çok hangi fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirmektedirler?
3. Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda “öğretmen” ile ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
4. Okul Yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda “öğrenci” ile ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
5. Okul Yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda “veli” ile ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
6. Okul Yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda yaşadığı kurumsal sorunlar nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli:

Araştırmada, nitel araştırma kapsamında durum çalışması deseni ve görüşme yönteminden yararlanılmıştır. Durum çalışması, güncel olayların gerçek dünya perspektifinden derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde araştırılmasını içerir. Temel amaç, güncel verileri dikkatli bir şekilde ele almak ve olduğu gibi sunmaktır (Akar, 2016). Bu çalışma Aynı binayı kullanmak zorunda kalan birden fazla okul yöneticilerinin, okulun fiziki yapısı ile ilgili sorun ve iyileştirme algı durumlarını onlara sorarak ortaya koymaktır.

Çalışma Grubu:

Araştırmanın katılımcıları 2022-2023 öğretim yılında İzmir ilinde aynı binayı kullanan 15 müdür, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Nitel araştırmalarda kullanılan bir teknik olan amaçlı örnekleme yöntemi, belirli bir hedefe dayalı olarak, bir araştırma sorusunu yanıtlamak için o hedefi ilgilendiren grupların seçilmesi anlamına

gelmektedir (Teddle ve Yu, 2007). Katılımcı sayısının belirlenmesi; katılımcılardan toplanan veriler tekrarlanıncaya kadar ve veriler tekrar edip yeni olanı biçimlendirmedeği zamana kadar devam etmiştir. Buna göre çalışma grubunu, 15 okul yöneticisi (9'u erkek 6'sı kadın) oluşturmuştur. Okul yöneticilerinin hizmet yılları genel olarak 11-15 yıl olduğu saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları:

Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından düzenlenen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sorularının araştırmanın amacıyla doğrudan ilişkili olmasına özen gösterilmiştir. Katılımcılara görüşme formunda bulunan açık uçlu olarak; okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz, okulunuzda en çok hangi ortam ve araç-gereçleri iyileştiriyorsunuz ve bu iyileştirmeleri yaparken öğretmen, öğrenci, veli ve kurumsal olarak yaşadığınız sorunlar nelerdir? Sorularını içeren temel altı soru sorulmuş olup, genel bulguları elde etmek adına, katılan tüm yöneticilerle aynı form üzerinden görüşülmüştür. Veri toplama süreci, katılımcılar ile yaklaşık 30-45 dakika arasında yüz yüze görüşülerek yapılmıştır. Katılımcıların görüşleri anında yazıya aktarılmış ve görüşme sonunda yazılanlar okunarak katılımcıların teyidi alınmıştır.

Verilerin Analizi:

Çalışma verilerinin analizinde nitel veri analizlerinden, betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmanın ilk iki alt problemi olan “Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda okul yöneticileri kendilerini yeterli görüyor mu?” ve “Okul yöneticileri okulun en çok hangi fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirmektedir?” sorularında okul müdürlerinin kısa cevap sıklıkları ön plana geçtiği için betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı alt problemleri olan, “Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğretmen, öğrenci, veli ve kurumsal olarak yaşadıkları sorunlar nelerdir?” sorularında ise içerik analizine başvurulmuştur. İçerik analizi, toplanan verilerin ayrıntılı analizini gerektirir ve daha önce belirgin olmayan kod, kategori ve temaları ortaya çıkarılmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Örneğin; çalışmamızda önceden belirlenen “Öğrenci Kaynaklı Sorunlar,” ana temasından yola çıkarak oluşan “...Okul materyallerini de dikkatli kullanmıyorlar. Örneğin kapı kolu, musluk vb. sürekli kullanılan materyallerin sıklıkla bozulması sorunu yaşıyoruz.” görüşü ile birlikte “Okul materyallerinin dikkatli kullanılmaması” kodu oluşmuş; kodlardan temaya giderken de “Bilinçsizlik” kategorisi oluşturulmuş ve ona dâhil edilmiştir. Bu tür analizde amaç; elde edilen bulguları, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Gizliliği sağlamak açısından katılımcıların tümü cinsiyet ayrımı olmaksızın “M”

harfi ile kodlanmıştır. “1,2,3...” ise görüşme yapılan kaçınıcı kişi olduğunu göstermektedir. M1, M2...kısaltması yapılarak tüm katılımcılar kodlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik:

Nitel araştırmalarda kullanılan betimsel analiz yöntemlerinde, çalışmaya katılan kişilerin görüşlerinin yorum yapılmadan yansıtılması ve sonuçların buna göre açıklanması önemli bir geçerlilik unsurudur (Ratcliff, 2008). Nitel araştırmalarda toplanan verilerin ayrıntılı olarak raporlanması ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığının açıklanması önemli geçerlilik ölçütlerinden biri olduğu anlaşılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bundan dolayı bu çalışmanın geçerliliğini sağlamak için veri analiz süreci detaylı bir şekilde anlatılmış ve araştırmaya katılan kişilerin kendi ifadeleri doğrudan, verilerin analizi ve yorumlanmasına dâhil edilmiştir. Araştırmada geçerliliği sağlamak üzere alınan bir verinin eğitim ile ilgili hangi kavramsala dâhil edilebileceği konusunda uzman görüşüne başvurulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmacılar ve üçüncü bir uzman, yapılmış analizleri birlikte değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirmede ortak bir görüşe varılmaya çalışılmış ve uyumlamaya gidilmiştir. Buna göre uyuma değeri 0,86 olarak bulunmuştur. Literatüre göre (Miles ve Huberman, 1994) bu katsayının uygulama için yeterli olduğu söylenebilir. Bulgu bölümünde ise katılımcıların kendilerine ait görüşlerine yer verilmiş ve gerekli açıklamalarda bulunulmuştur. Geçerliliğin başka bir kritik unsuru da ilgili çalışmalar arasındaki tutarlılıktır (Ratcliff, 2008). Betimsel analiz ile kodlardan kategorilere ve temalara ulaşılması için, veriler kendi içerisinde anlaşılır düzeyde sınıflandırılmış, verilerden doğrudan alıntılar yapılmış ve katılımcıların görüşleri aktarılmıştır. Görüşme sırasında kişilerin söyledikleri yazılı hale dönüştürülmüş ve görüşme formu, kontrol etmek amacıyla katılımcılara tekrar okunmuş ve bu şekilde katılımcıların teyidi alınmıştır. Görüşme esnasında toplanan verilerin esas itibarıyla gerçek durumu yansıtmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın güvenirliliğini (tutarlılığını) arttırmak için araştırmada kullanılan bulgular hiçbir yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir.

Araştırma Etiği:

Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’nun 11.05.2023 tarih ve 1263943 sayılı yazısı ve İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü’nün 26.05.2023 tarih ve 76935186 sayılı yazısının yanı sıra katılımcıların kişisel izin onayları da alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde problem ve alt problemler temelinde, okul yöneticilerinin kendilerini okulun fiziki imkânlarını iyileştirme konusunda yeterli görüp görmedikleri ve en çok hangi fiziki mekânları iyileştirme gereği duydukları ile

okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirmede okul yöneticilerinin yaşadığı sorunlar (kod, kategori ve tema olarak) ortaya konmuştur.

Okulun Fiziki Ortam ve Araç-gereçlerini İyileştirme Konusunda Okul Yöneticilerinin Kendilerini Yeterli Hissetme Durumu:

Aynı binayı kullanan okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda kendilerini yeterli hissedip hissetmeme durumları ile ilgili veriler Tablo-1 de verilmiştir.

Tablo 2. *Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda kendilerini yeterli hissetme durumu*

		n	%
Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda okul yöneticileri kendileri yeterli hissetme durumu	Hayır	9	60
	Evet	6	40
Toplam		15	100

Tablo 1 incelendiğinde, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda 6 okul yöneticisinin kendilerini yeterli hissettiği; 9 okul yöneticisinin ise kendilerini yeterli hissetmediği anlaşılmaktadır. Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda okul yöneticisinin kendilerini yeterli hissetmeme ile ilgili birkaç ifade şu şekildedir.

Fiziki ortam ve araç-gereçleri iyileştirmede kendi çabamı yeterli bulmuyorum. (M6) Fiziki ortam ve araç-gereçleri iyileştirmek için kendi çabamızın elbette yetersiz kaldığı durumlar olmaktadır. (M8)

Kendilerini yeterli hissedenden birkaç okul müdürü ise şöyle ifadelerde bulunmuştur:

Fiziki ortam ve olanaklarını iyileştirmede kendi çabamı yeterli buluyorum. Bozuk yerleri tamir ettirdim. Yeni fiziki mekânlar oluşturdum. Donatım eksiklerini tamamladım. (M1) Yeterli buluyorum. Okulumuzun fiziki şartlarının daha iyi olması adına bağış yapabilecek kişilerle iletişime geçiyorum. (M10)

Okul Yöneticilerinin En Fazla İyileştirme Yaptığı Fiziki Ortam ve Araç-gereçler:

Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda aynı binayı kullanan okul yöneticilerinin okullarında en fazla iyileştirme yaptıkları fiziki ortam ve araç-gereçlerle ilgili kodlar Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo 2 incelendiğinde okul yöneticilerinin okullarında en çok yaptıkları fiziki ortam ve araç-gereç iyileştirmeleri toplam 7 kodun 2 kategoriye dağılımı ile biçimlenmiştir. Buna göre en fazla bakım ve onarım işleri yapılırken onu malzeme temini takip etmektedir.

Tablo 2. Okul yöneticilerinin iyileştirme yaptıkları fiziki ortamların kategori ve kod dağılımı

Tema	Kategori	Kodlar	f
Okulda en fazla iyileştirme yapılan fiziki ortamlar	Bakım ve onarım	Sıra onarımı	13
		Su tesisat onarımı	8
		Boya badana işleri	7
		Elektrik tesisat onarımı	7
		Çatı onarımı	5
		Güvenlik malzemeleri bakımı	3
	Malzeme temini	Boya malzemesi eksikliği	4
		Diğer malzemeler eksikliği	2
Toplam	2	8	49

Yine Tablo 2’ye bakarak, bakım ve onarım kategorisinde yer alan iyileştirme işleri sırasıyla; sıra onarımı (f=13), su tesisat onarımı (f=8), boya badana işleri (f=7), elektrik tesisat onarımı (f=7), çatı onarımı (f=5), güvenlik malzemeleri bakımı (f=3) şeklindedir. Malzeme temini kategorisinde ise boya malzemesi eksikliği (f=4) ve diğer malzemeler eksikliği (f=2) olduğu belirlenmiştir. Tüm bu veriler ışığında okul yöneticileri okullarındaki fiziki ortamların iyileştirilmesinde ağırlıklı olarak bakım ve onarım iyileştirmeleri yaptıkları anlaşılmaktadır. Bir okul yöneticisi, sıra onarımından kaynaklı yaşadığı sorunları şu şekilde dile getirmiştir.

Okulumda daha çok sıra onarımı ve tadilatı yapma gereği duyuyorum. Çünkü öğrenciler sıralara çok zarar veriyorlar. (M4)

Başka bir okul yöneticisi ise okulun çok eski olmasından dolayı en fazla bakım ve onarım yaptığı alanın su tesisatı olduğunu şu şekilde açıklamıştır.

Okulumuz çok eski bir tarihte yapıldığı için tesisatları devamlı bakım onarım yapılması gerekmektedir. Özellikle su tesisatı çok fazla bakım ve onarım görmektedir. (M12)

Bir diğer okul yöneticisi de okulda devamlı boya badana işlerinin çıktığını ve daha çok bu işlerle uğraştıklarını şöyle ifade etmiştir.

En çok yaptırdığımız bakım ve onarım boya ve badanadır. Çünkü iki yılda bir okulumuzun iç ve dış cephesini boyama ihtiyacı duyuyoruz. (M3)

Aynı zamanda bir okul yöneticisi de elektrik tesisat onarımı ile ilgili yaşadığı sorunu şu şekilde belirtmiştir.

Benden önceki yönetim döneminde ne elektrik sistemi ne çatı ne de ıslak zeminler yapılmış. Geldiğim günden beridir bunlarla uğraşıyorum. (M1)

Bir okul yöneticisi de okula geldiği günden beri en fazla onarım yaptığı alanın çatı olduğunu ve bu alan ile ilgili çok sorunlar yaşadığını şu şekilde dile getirmiştir.

Okulumuzun çatısı akmaktadır. Ne kadar yapmaya çalışsak da bir türlü sorunu çözemiyoruz. (M6)

Güvenlik malzemelerinin devamlı bozulmasından kaynaklı yaşadığı sorunu bir okul yöneticisi ise şöyle ifade etmiştir.

Güvenlik kameralarımız devamlı bozuluyor onların bakım ve onarımını yapmaya çalışıyoruz. (M11)

Okul yöneticileri okulda iyileştirme yaparken boya malzemesi eksikliğinden kaynaklı yaşadığı sıkıntıyı şu şekilde belirtmiştir.

Okulumuzun hizmetlisi boya-badana yapabilmektedir. Ancak malzeme alacak gücümüz olmadığından dolayı bu çalışmamızı tam randıman alamıyoruz. (M2)

Bir diğer okul yöneticisi de okul tamiratlarında kullanılacak aletlerin okullarda olmayışından veya kayboluşundan kaynaklı yaşanan sıkıntıları şöyle açıklamıştır.

Okulda pencereler, kapılar, sıralar kırıldığında veya deforme olduğunda onları yapacak gücümüz olmasına rağmen onları tamir edecek aletler olmadığından ve kaybolduğundan dolayı bu kırılan malzemeleri tamir etmekte zorlanıyoruz. (M5)

Okul Yöneticilerinin Okulun Fiziki Ortam ve Araç-gereçlerini İyileştirme Konusunda “Öğretmen” ile İlgili Yaşadığı Sorunlar:

Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğretmenler ile ilgili yaşadığı sorunlar üçüncü alt problemi biçimlendirmiş olup, tema kapsamında yer alan kategori ve kodlar Tablo-3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin kategori ve kod dağılımları

Tema	Kategori	Kodlar	Katılımcı/İfade/Görüş
Öğretmen Kaynaklı Sorunlar	Öğretmenlerin kişiliği	Sorumluluk almama	M1,M2,M3,M4,M11,M12,M15
		İsteksizlik	M4,M6,M7,M9,M10
		Özensiz olma	M8,M15
	Öğretmenlerin yönetim ile ilişkisi	Yönetime mesafeli duruş	M2,M5,M9,M10,M12,M14
		Kararlara katılmama	M1,M6,M9,M11,M13
		İyileştirilen ortamı kabullenmeme	M7,M10
	Öğretmenlerin okulla ilişkisi	Meslektaşlarıyla işbirliği yapmama	M12,M13,M15
		Aidiyet zayıflığı	M3,M5,M15
		Ortak bir fikirde buluşamama	M2,M7
Toplam	3	9	35

Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda “öğretmen” ile ilgili yaşadığı sorunlar 3’ü kişiliğinden, 3’ü yönetim ile ilişkisinden, 3’ü okulla olan ilişkisinden kaynaklı sorunlar olmak üzere 3 kategori ve 9 koddan oluşmaktadır. Okul yöneticileri, en çok öğretmenlerin kişiliğinden, en az ise okulla

ilişkisinden kaynaklı yaşanan sorunlara değinmiştir. Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda öğretmen kaynaklı oluşan sorunlara, her bir kategori ve kodları temelinde aşağıda değinilmiştir.

Öğretmenlerin Kişiliğinden Kaynaklı Sorunlar:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğretmenlerin kişiliğinden kaynaklı yaşadığı sorunlar; öğretmenlerin sorumluluk almaması (n=7), isteksiz (n=5) ve özensiz olmasıdır (n=2). Bir okul yöneticisi, öğretmenlerin okulda yapılan iyileştirmeler konusunda sorumluluk almamasından kaynaklı yaşadığı sorunları şu şekilde dile getirmiştir.

Öğretmenler maalesef okulun fiziki ortamlarını koruma konusunda bu görevin kendilerine ait olmadığını, okul idaresinin sorumlu olduğunu düşünmektedirler. (M12)

Başka bir okul müdürü ise öğretmenlerin isteksiz davranmasının bu süreci olumsuz etkilediğini şu şekilde açıklamıştır.

Satın alma komisyonu üyeliği, yapılacak işlerle ilgili görev kapsamındaki araştırma, fikir geliştirme süreçlerini çoğunlukla görev kapsamında olsa da angarya olarak görüyorlar. Az sayıda öğretmen kendilerinden fikir alınmasından mutlu oluyor. Çoğunlukla “bizi bulaştırma müdür” mesajını isteksizlikleri, sızlanmaları ile hissettiriyorlar. (M9)

Bir diğer okul müdürü de öğretmenlerin gerekli özeni göstermemesinden dolayı yaşadığı sıkıntıları şöyle ifade etmiştir.

Özellikle sınıfların eğitim dönemi başında biz yöneticilerin çabalarıyla boyanması, sıralarının kullanışlı hale getirilmesi, genel temizliğinin yapılması vb. fiziki ortamların hazır hale getirilmesine rağmen, aradan çok kısa süre geçmesine rağmen bazı sınıfların ve okulun diğer alanlarının öğretmenlerimizin gerekli özeni göstermemesinden dolayı yıpranmaktadır. (M8)

Öğretmenlerin Yönetim ile İlişkisinden Kaynaklı Yöneticilerin Yaşadığı İyileştirme Sorunları:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğretmenlerin yönetim ile ilişkisinden kaynaklı yaşadığı sorunlar; öğretmenlerin yönetime mesafeli durması (n=6), kararlara katılmaması (n=5) ve iyileştirilen ortamı kabullenmemesidir (n=2). Bir okul yöneticisi, öğretmenlerin okulda yapılan iyileştirmeler konusunda yönetime mesafeli duruşundan kaynaklı yaşadığı sorunları şu şekilde dile getirmiştir.

Öncelikle samimi diyalog kurabilme ortamı oluşturmamız gerekir. Ancak öğretmenlerin biz yöneticilere olan tavırlarından dolayı bu ortamı oluşturamıyoruz. (M2)

İyileştirme ile ilgili kararlara öğretmenlerin katılmamasına vurgu yapan bir yönetici ifadesi ise şu şekildedir.

Öğretmenlerimiz yapılan iyileştirmelerde bize destek olsa yeterli. Ancak iyileştirmeler için alınan kararlara katkıda bulunan öğretmen sayımız çok az. (M6)

Bir diğer okul yöneticisi de okulda yapılan fiziki ortam ve araç-gereç iyileştirmeleri ile oluşan ortamı öğretmenlerin kabullenmemesini şu şekilde dile getirmektedir.

Bazı iyileştirme çalışmalarında öğretmenlerin alışagelmiş düzenlerinin dışına çıkmak istememeleri ve öğretmenler ani gelişen değişimler konusunda bilgi verilemediği durumlarda değişimi kabul etmekte güçlük yaşamaktadır. Bu da yenilenme çalışması üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. (M7)

Öğretmenlerin Okul ile İlişkisinden Kaynaklı Yöneticilerin Yaşadığı İyileştirme Sorunları:

Öğretmenlerin okul ile ilişkisinden kaynaklı okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken yaşadığı sorunlar; öğretmenlerin meslektaşlarıyla işbirliği yapmaması (n=3), aidiyet zayıflığı (n=3) ve kendi aralarında ortak noktada buluşamamasıdır (n=2). Bir okul yöneticisi, öğretmenlerin okulda yapılan iyileştirmeler konusunda meslektaşlarıyla işbirliği yapmamasından kaynaklı yaşadığı sorunları şu şekilde dile getirmiştir.

Öncelikle okulda ne sorun varsa o sorunu okul paydaşları ile çözmek gerekir. Çünkü her işten anlamamız mümkün değildir. Ancak fiziki ortamları düzenleme konusunda öğretmenlerimizin birbirlerine olan olumsuz tavırlarından dolayı işbirliği yapmak neredeyse imkânsız. (M12)

Aynı zamanda bir okul yöneticisi de öğretmenlerin aidiyet zayıflığından kaynaklı sorunu şu şekilde belirtmiştir.

Öğretmenlerin okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda sizinle işbirliği içerisine girebilmesi için kurum kültürünü iyi bilip tanınması gerekmektedir. Bizim gibi dezavantajlı bölgelerdeki bulunan okullarda öğretmen tayin hareketliliği çok fazla olmasından dolayı öğretmende kurum kültürü oluşamamaktadır. (M3)

Başka bir okul yöneticisi de okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusuyla ilgili öğretmen görüşü istendiğinde, öğretmenlerin kendi aralarında ortak noktada buluşamamasından kaynaklı sıkıntıları şu şekilde ifade etmiştir.

Öğretmenlerimize örneğin okulu hangi renge boyayalım şeklinde bir soru yönelttiğimizde bile öğretmenlerin ortak karar sürecinde hem fikir olamaması ve kendi fikrinin kabul edilmediğinde de yapılanları beğenmemesi çokça karşılaştığımız bir durumdur. (M7)

Okul Yöneticilerinin Okulun Fiziki Ortam ve Araç-gereçlerini İyileştirme Konusunda “Öğrenci” ile İlgili Yaşadığı Sorunlar:

Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğrenciler ile ilgili yaşadığı sorunlar dördüncü alt problemi biçimlendirmiş olup, tema kapsamında yer alan kategori ve kodlar Tablo-4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrenci ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin kategori ve kod dağılımları

Tema	Kategori	Kodlar	Katılımcı/İfade/Görüş
Öğrenci ile ilgili Sorunlar	Bilinçsizlik	Okul malzemelerinin dikkatli kullanılmaması	M1,M2,M3,M4,M6,M7,M10,M12,M13
		İyileştirmelere dâhil etmeme	M1,M2,M3
		Yaşlarının küçük olması	M7,M15
	Ekonomik yetersizliği	Zararın ödetilememesi	M1,M5,M10,M11,M14,M15
		Sosyo-ekonomik çevresinin yetersiz olması	M4,M5,M6,M7,M11
	Disiplinsizlik	Yaptırım uygulanmaması	M11,M13
		Olumlu davranışlarının ödüllendirilmemesi	M6,M8
Toplam	3	7	29

Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda öğrenci ile ilgili yaşadığı sorunlar; 3'ü bilinçsizlik, 2'si ekonomik yetersizlik, 2'si disiplinsizlik yönünden olmak üzere 3 kategori ve 7 koddan oluşmaktadır. Okul yöneticileri, öğrenci kaynaklı en çok bilinçsizlik, en az ise disiplinsizlik ile ilgili yaşanan sorunlara değinmiştir. Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda öğrenci kaynaklı oluşan sorunlara yönelik kategorilere ve kodlara ifadelerin bazılarından yapılan alıntılar temelinde aşağıda değinilmiştir.

Öğrencilerin Bilinçsizliği:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğrencilerin bilinçsizliği ile ilgili yaşadığı sorunlar; öğrencilerin okul malzemelerini dikkatli kullanmaması (n=9), iyileştirmelere dâhil edilmemesi (n=3) ve yaşlarının küçük olmasıdır (n=2). Bir okul yöneticisi öğrencilerin okul malzemelerini dikkatli kullanmamasından kaynaklı yaşadığı sorunları şu şekilde dile getirmiştir.

Okul materyallerini de dikkatli kullanmıyorlar. Örneğin kapı kolu, musluk vb. sürekli kullanılan materyallerin sıklıkla bozulması sorunu yaşıyoruz. (M3)

Başka bir okul yöneticisi ise okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerin iyileştirmelerine, öğrenciler dâhil edilmediği takdirde bu sürecin olumsuz etkilendiğini şu şekilde açıklamıştır.

Öğrencilerin okulu sahiplenmeleri için öncelikle bütün yapılacak iyileştirmelerde söz sahibi olmaları gerekiyor. Yapılacak iyileştirmelerde anket vb. çalışmalarla öğrencileri katmak gerekir. (M2)

Bir diğer okul yöneticisi de öğrencilerin yaşlarının küçüklüğüne binaen yaşanan bilinçsizlikten kaynaklı sıkıntıları şu şekilde belirtmiştir.

Öğrencilerimiz yaş aralığının küçük olması, örneğin; sahiplenme gibi soyut bir kavramı algılama ve uygulama açısından bizlere zorluk yaşatmaktadır. Çünkü öğrencilerimiz okulun sadece onların kullanımında olduğunu ve daha sonraki süreçte başka öğrenciler tarafından kullanılacağı gibi bir durumu benimsememektedirler. (M7)

Öğrencilerin Ekonomik Yetersizliği:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirirken öğrencilerin ekonomik yetersizliği kaynaklı yaşadığı sorunlar; öğrencilere zararın ödetilmemesi (n=6) ve öğrencilerin sosyo-ekonomik çevresinin yetersiz olmasıdır (n=5). Bir okul yöneticisi öğrencilere zararın ödetilmemesinden kaynaklı yaşadığı sorunları şöyle dile getirmiştir.

Okulun her vatandaşın katkısıyla oluşturulan ve herkese ait olan bir kurum olduğu gerçeğini kavratmamız gerekiyor. Bunun yanında aileler de kendi çocuklarına devlet malına sahip çıkmanın, korumanın öneminden bahsetmesi gerekiyor. Tüm bunlara rağmen hala okulu sahiplenmeyen öğrencilerin olması durumunda yasal mevzuatında buna uygun hale getirilmesi ile zararın kendisinden tazmin yoluna gidilmesi gerekir. (M11)

Bir diğer okul yöneticisi de ekonomik yetersizlikten kaynaklı sorunların kökenindeki bir diğer unsurun ise öğrencilerin yaşadığı çevrenin sosyo-ekonomik bakımdan yetersiz olduğunu şu şekilde ifade etmiştir.

Bir de bu tür sorunlar öğrencinin yaşadığı çevre ile paralellik içermektedir. Örneğin iyi bir mahallede oturuyorsa eşyalara daha az zarar verirken dezavantajlı bölgelerde oturanlar daha çok zarar veriyor. (M5)

Öğrencilerin Disiplinsizliği:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirirken öğrencilerin disiplinsizliği ile ilgili yaşadığı sorunlar; öğrencilere yaptırım uygulanmaması (n=2) ve öğrencilerin olumlu davranışlarının ödüllendirilmemesidir (n=2). Bir okul yöneticisi, öğrencilere yaptırım uygulanmamasından kaynaklı yaşadığı sorunu şöyle dile getirmiştir.

Öğrencilerin okulu sahiplenmeleri adına; ilköğretim yönetmeliğinde bazı değişiklikler yapılmalı. Okuldaki zarar gören eşyalar konusunda veli sorumlu olmalı ve yaptırımlar uygulanmalıdır. (M13)

Başka bir okul yöneticisi de öğrencilerin disiplinsizliğinden kaynaklı sorunların kökenindeki bir diğer unsurun, öğrencilerin olumlu davranışlarının ödüllendirilmemesi olduğunu şu şekilde belirtmiştir.

Geçmiş yıllarda okulumuz öğrencileri okul araç ve gereçlerini aşırı derecede yıpratıyorlardı. Öğretmenler kurulunda aldığımız bir kararla okulumuzun materyallerini dikkatli kullanma ve sahip çıkma konusunda her sınıfımıza bir görev verdik. Belli dönemlerde de verdiğimiz okulumuzun eşyalarına sahip çıkma ve koruma görevlerinden dolayı ilgili öğrencileri veya sınıfı pazartesi veya cuma günleri ödüllendirdik. Şimdi işin içinde ödül olduğundan dolayı araç ve gereçler daha az zarar görmektedir. (M8)

Okul Yöneticilerinin Okulun Fiziki Ortam ve Araç-gereçlerini İyileştirme Konusunda “Veli” ile İlgili Yaşadığı Sorunlar:

Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken veli ile ilgili yaşadığı sorunlar beşinci alt problemi biçimlendirmiş olup, tema kapsamında yer alan kategori ve kodlar Tablo-5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Veli ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin kategori ve kod dağılımları

Tema	Kategori	Kodlar	Katılımcı/İfade/Görüş
Veli kaynaklı Sorunlar	İlgisizlik	İyileştirmelere dâhil olmama	M1,M2,M3,M4,M5,M8,M9M11,M12
		Ödüllendirilmeme	M3,M11,M14,M15
	Ekonomik Yetersizlik	Bağış yetersizliği	M1,M2,M4,M10,M11,M15
		Sosyo-ekonomik düzey yetersizliği	M4,M5,M11,M14
		Okul-Aile Birliğinin yetersizliği	M11,M13
	İletişimsizlik	İletişime kapalı olma	M1,M2,M7,M10,M13
		Sosyal ilişki zayıflığı	M1,M10,M13
		Okula karşı önyargılı olma	M6,M7,M9
Toplam	3	8	37

Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda veli ile ilgili yaşadığı sorunlar; 2'si ilgisizlik, 3'ü ekonomik yetersizlik, 3'ü iletişimsizlik olmak üzere 3 kategori ve 8 koddan oluşmaktadır. Okul yöneticileri veli kaynaklı en çok ilgisizlik, en az ise iletişimsizlik ile ilgili yaşanan sorunlara değinmiştir. Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda veli kaynaklı oluşan sorunlara yönelik kategorilere ve kodlara, ifadelerin bazılarından yapılan alıntılar temelinde aşağıda değinilmiştir.

Velilerin İlgisizliği:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken, velilerin ilgisizliği ile ilgili yaşadığı sorunlar; velilerin iyileştirmelere dâhil olmaması (n=9) ve ödüllendirilmemesidir (n=4). Bir okul yöneticisinin, velilerin iyileştirmelere dâhil olmamasından kaynaklı yaşadığı sorunu şu şekilde dile getirmiştir.

Meslek sahibi velilerden (elektrikçi, tesisatçı vb.) faydalanmaya çalışıyoruz. Onlar da ya hiç telefonlarımızı açmıyorlar ya da işi yarım yamalak yapıp gidiyorlar. Yapılan işin çocukları için olduğunun farkına varmıyorlar. (M4)

Bir diğer okul yöneticisi de okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştiren velilerin ödüllendirilmemesinin, bu süreci olumsuz etkilediğini şu şekilde belirtmiştir.

Okulun fiziki ortamlarını iyileştirmeye yönelik sosyal ilişkilerini kullanmalarını en üst düzeye getirebilme için velilere, iş ziyaretleri yapıp okula karşı yaptıkları bağış veya iyileştirmeler için plaket takdim edilmelidir. Yoksa veli kendini okula ait hissetmeyecektir. (M3)

Velilerin Ekonomik Yetersizliği:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirirken velilerin ekonomik yetersizliği ile ilgili yaşadığı sorunlar; veli bağışlarının (n=6), velilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin (n=4) ve Okul-Aile Birliğinin yetersizliğidir (n=2). Bir okul yöneticisinin velilerden toplanan bağışların yetersizliğinden kaynaklı sorunları şöyle ifade etmiştir.

Velilerin okula yaptıkları maddi yardımları yeterli bulmuyorum. Okulumda 260 öğrenci var geçen sene 20 TL yıllık bağış istendi velilerin dörtte biri verdi. (M1)

Aynı zamanda bir okul yöneticisi de ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olmasından dolayı iyileştirmeler konusunda okula yeterli desteği sağlamaması, okulun iyileştirme sürecini olumsuz etkilediğini şu şekilde belirtmiştir.

Okulun çevresi sosyo-ekonomik düzeyleri çok düşük velilerden oluştuğundan yeterli miktarda okula yardım toplanamıyor. (M5)

Bir diğer okul yöneticisi de Okul-Aile Birliğinin yetersiz oluşunun bu süreci olumsuz etkilediğini şöyle açıklamıştır.

Okul-Aile Birlikleri yeterli seviyede işletilemiyor, çünkü okul çevre sakinlerinin imkânları kısıtlı maalesef. (M11)

Velilerin İletişimsizliği:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken, velilerin iletişimsizliği ile ilgili yaşadığı sorunlar; velilerin iletişime kapalı olması (n=5), sosyal ilişkilerinin zayıflığı (n=3) ve okula karşı ön yargılı olmalarıdır (n=3). Bir okul yöneticisinin velilerin iletişime kapalı olmasından kaynaklı yaşadığı sorunları şöyle belirtmiştir.

Velilerin iletişimlerini yeterli bulmuyorum. Her veli toplantılarında okulun durumunu, ihtiyaçlarını anlatmamıza rağmen, bu konu hakkında veliler iş bana patlamasın diye hiçbir şekilde bizimle iletişim kurmuyor. Toplantıları ben boşa harcanan zaman olarak görüyorum. (M10)

Başka bir okul yöneticisi ise, velilerin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme adına yardım edecek kurum veya kişilerle olan sosyal ilişkilerinin zayıf olmasından kaynaklı yaşanan sorunları şu şekilde açıklamıştır.

Velilerin okulun fiziki ortamlarının onarımı için bu işlerle ilgilenen kişi veya kurumlarla olan sosyal ilişkilerini yeterli bulmuyorum. Bir kısım veli elinden geleni yapsa da çoğu veli umursamıyor. (M1)

Bunların yanı sıra başka bir okul yöneticisi de velilerin okula karşı ön yargılı olmalarından kaynaklı yaşanan sorunları şu şekilde ifade etmiştir.

Velilerimizde devlet yapsın mantığı var. Bu düşünce yapısı olduğundan dolayı birçoğu bağış yapmıyor. Fiziki ortam iyileştirmeleri için harcanan paraları okulda çalışanların kendi ceplerine attıkları düşüncesi var. (M6)

Okul Yöneticilerinin Okulun Fiziki Ortam ve Araç-gereçlerini İyileştirme Konusunda “Kurumsal Sorunlar” ile İlgili Yaşadığı Sorunlar:

Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken yaşadığı kurumsal sorunlar altıncı alt problemi biçimlendirmiş olup, tema kapsamında yer alan kategori ve kodlar Tablo-6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Okul yöneticilerinin yaşadığı kurumsal sorunlara ilişkin kategori ve kod dağılımı

Tema	Kategori	Kodlar	Katılımcı/İfade/Görüş
Kurumsal Sorunlar	Mevzuat	İşlerin okul zamanı yapılması	M1,M3,M4,M6,M7,M8,M11,M15
		Yasal belge yetersizliği	M1,M2,M4,M10,M11,M12,M13
		İş bitiş süresinin uzaması	M3,M5,M9,M10
	Bakanlık	Ödeneklerin tam ve zamanında gelmemesi	M1,M2,M3,M4,M5,M8,M10,M13
		Liyakatli kişilerin olmaması	M2,M4,M6,M8,M13
		Yetki devretmeme	M2,M8,M9,M11
		Teknisyen eksikliği	M11
	İl/ilçe/ MEM Bürokrasisi	Resmi yazışmalardaki gecikmeler	M2,M4,M5,M6,M7,M9,M11,M12
		İşlerin araya adam konularak yapılması	M1,M2,M8,M11
		Denetim eksikliği	M1,M7,M9
		İşlerin yerinde incelenmemesi	M1
	Dış Paydaşlar	Kamu ve özel kuruluşların (belediye, STK vb.) yetersiz desteği	M6,M8,M14,M15
Toplam	4	12	57

Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken yaşadığı kurumsal sorunlar; 3'ü mevzuat, 4'ü bakanlık, 4'ü il/ilçe/MEM bürokrasisi ve 1'i dış paydaşlar olmak üzere 4 kategori ve 12 koddan oluşmaktadır. Okul yöneticileri, kurumsal sorun kaynaklı en çok mevzuat, en az ise dış paydaşlar ile ilgili olduğunu ifade etmişlerdir. Okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda kurumsal sorunlara yönelik kategorilere ve kodlara, ifadelerin bazılarından yapılan alıntılar temelinde aşağıda değinilmiştir.

Mevzuat Yönünden:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken, mevzuat yönünden yaşadığı sorunlar; işlerin okul zamanı yapılması (n=8), yasal belge yetersizliği (n=7) ve iş bitiş süresinin uzamasıdır (n=4). Birkaç okul yöneticisi, işlerin okul zamanı yapılmasından kaynaklı yaşadığı sorunları şöyle dile getirmişlerdir.

Zamanında müdahale edilen, zamanında ihalesi yapılan ve çalışma zamanları eğitim-öğretim sezonunun dışında onaylanan faaliyetler, hem daha verimli hem de öğrenci, öğretmen ve personel güvenliği açısından daha yerinde olur. Öteki durum eğitim-öğretimin aksamasına da neden olmaktadır. (M11) Eğitim öğretim yılsonu itibariyle iyileştirmeler tespit edilip yaz döneminde buna yönelik ödeneklerin alınarak gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır. Ancak iyileştirme zamanlamaları her daim eylül ayında yapılmaktadır. (M3) İş genellikle okulun en hareketli zamanında yapılıyor. Bunu nasıl ayarlıyorlar anlam veremiyorum. Tatil döneminde yapılırsa hem öğrenciler hem de çalışanlar adına daha rahat olacak. (M6)

Başka bir okul yöneticisi ise yasal belgenin yetersiz olmasından kaynaklı sorunların bu süreci olumsuz etkilediğini şu şekilde açıklamıştır.

Okul iyileştirmeleri ile ilgili mevzuatı yeterli bulmuyorum. Maalesef fiziki ortamların ve araç-gereçlerin iyileştirilmesini okul yönetimi olarak biz yapmaktayız. Yazışmaları veya bürokrasiyi beklersek sorunlar diğer sorunları doğuracağını düşünmekteyiz. (M12)

Aynı zamanda bir okul yöneticisi de yapılan iyileştirmelerin bitiş sürelerinin uzun sürmesi ile ilgili sorunları şu şekilde açıklamıştır.

İyileştirmede işin yapılma zamanı yeterli değil. Bir haftada bitirecekleri işi neredeyse bir dönemde bitiriyorlar. (M5)

Bakanlık Yönünden:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken, bakanlık yönünden yaşadığı sorunlar; ödeneklerin tam ve zamanında gelmemesi (n=8), liyakatli kişilerin olmaması (n=5), yetki devretmeme (n=4) ve teknisyen eksikliğidir (n=1). Birkaç okul yöneticisi, ödeneklerin tam ve zamanında gelmemesinden kaynaklı yaşadığı sorunları şöyle dile getirmişlerdir.

Yıl içerisinde gelen ödenekler düzenli olarak yatarsa, iyileştirmeler daha kolay olur. (M1) Özellikle okulların tatil olduğu dönemlerde okul malzemesi, okulun boyanması vb. durumlar için MEB'den ödenek aktarımlarının zamanında ve yeterli miktarda yapılması gerekmektedir. (M8) Ödenekler düzgün gelirse iyileştirmeler de otomatik olarak hızlı ilerler. (M13)

Aynı zamanda bir okul yöneticisi de fiziki ortam ve araç-gereçleri iyileştirme konusunda ilçe, il veya bakanlıklarda liyakatli kişilerin olmayışından kaynaklı sorunu şöyle açıklamıştır.

İşin yapılma zamanı ve kalitesi ile ilgili öncelikle liyakatli kişiler tarafından yapılması gerekir. (M2) İşin yapılma zamanı ve kalitesi ile ilgili müdür tarafından değil de muhakkak işin ehli tarafından iş takibi yapılması gerekir. (M4)

Bir diğer okul yöneticisi de bakanlığın yetkilerini devretmemesinden kaynaklı yaşadığı sıkıntıları şu şekilde açıklamıştır.

Bürokrasinin hızlı ilerleyebilmesi için MEB üzerinden değil de taşralara (il/ilçe müdürlükleri) yetki verilirse işler hızlanabilir. (M2)

Başka bir okul yöneticisi de fiziki ortam ve araç-gereçleri iyileştirme konusunda ilçe, il veya bakanlıklarda bulunan teknisyenlerin yeterli sayıda olmayışından kaynaklı sorunu şöyle açıklamıştır.

Ödeneğin kullanılacağı alana hâkim olmak, bu alanda ciddi işbirliği yapan ara eleman ve kurumları bulmak ve işleri uygun fiyata yapmak zor olabiliyor. Bu nedenle işlemlerin ya merkezi teşkilat ya da taşra teşkilatları tarafından, profesyonel bir şekilde yapılması daha kabul edilebilir bir durumdur. Ancak bu kurumlarda da okullara gönderilecek yeteri kadar teknik personel bulunmamaktadır. (M11)

İl/ilçe/ MEM Bürokrasisi Yönünden:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken, İl/ilçe/ MEM Bürokrasisi yönünden yaşadığı sorunlar; resmi yazışmalardaki gecikmeler (n=8), işlerin araya adam konularak yapılması (n=4), denetim eksikliği (n=3) ve işlerin yerinde incelenmemesidir (n=1). Bir okul yöneticisinin, resmi yazışmalardaki gecikmelerden kaynaklı yaşadığı sorunları şöyle dile getirmişlerdir.

Bürokrasi konusunda en basitinden bir rampa izni için teknik personel, müfettiş raporu, il müdürü, vali imzası, yazının dönüşü en büyük bürokratik zorluk. Bazen üst makamlar ilgisiz davrandığından bazen iş yoğunluğundan olacak bir iş olmayabiliyor yahut uzun süre bekleyebiliyor. Bazen yazılarımıza hiç cevap verilmiyor. (M9)

Aynı zamanda bir okul yöneticisi de işlerin araya adam konularak yapıldığını ve bundan kaynaklı yaşanan sorunları şu şekilde ifade etmiştir.

Bu kurumlara işi yaptırmak için araya muhakkak adam koymamız gerekiyor. Tanıdık olunca işler daha hızlı yürüyor. (M2)

Başka bir okul yöneticisi de okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerine yönelik iyileştirmelerdeki denetim eksikliğinden kaynaklı sorunları şu şekilde açıklamıştır.

İşin takip edilmesi konusunda okul yönetiminin yetkisi olmadığından, kontrolör ilgisi zayıfsa beklenen kalitenin çok altında işler çıkıyor. (M9)

Bir diğer okul yöneticisi de yapılan işlerin yerinde incelenmemesinden kaynaklı sorunları şu şekilde açıklamıştır.

Fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda öneri vermek gerekirse bu iyileştirmeleri yaparken yetkililerin bizzat yerinde görmesi etkili olur. (M1)

Dış Paydaşlar Yönünden:

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken, dış paydaşlar yönünden yaşadığı sorunlar; Kamu ve özel kuruluşların (belediye, STK vb.) yetersiz desteğidir (n=4). Bu durumu bir okul müdürü şu şekilde ifade etmiştir.

Örneğin okulumuzun bahçesini fiziki olarak daha kullanışlı hale getirmek istememize rağmen belediye vb. kurumlardan yeterli desteği göremediğimizden dolayı yapılamamaktadır. (M8)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde tekrarlardan kaçınmak üzere her bir sonuç, tartışma ve önerisiyle birlikte sunulmuştur.

Araştırmanın bir sonucu olarak, okul müdürlerinin birçoğunun, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme konusunda kendilerini yetersiz hissettikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuçla ilgili alanyazında doğrudan bir tespit olmamakla birlikte Allinder (1994), okul müdürlerinin kendilerini yetersiz hissetmelerinin, okulda yapılacak işlere yönelimlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda Fidan ve Öztürk (2015) kendilerini yetersiz hisseden okul müdürlerinin, eğitime ve okulun fiziki ortamlarını düzenlemeye odaklanmadığını, onun yerine okul içinde kişisel konulara daha fazla odaklandığını vurgulamıştır. Baltacı ve Balcı, (2017) ise yetersiz hisseden okul yöneticilerinin değişime ve yeniliğe direnç gösterebileceğini bildirmiştir. Ayrıca Lazarus (1991) yeterliliği düşük olan müdürlerin iş tutumlarının daha düşük olduğunu ve okullarında yaptıkları iyileştirmelerden memnun olmadıklarını, araştırmalarında ortaya çıkarmıştır. Öte yandan Toprakçı ve Eken (2023) araştırmalarında, bütçenin kullanımı ile ilgili olarak yönetici yetersizliğinden kaynaklı sorunlar yaşandığını ifade etmişlerdir. Öte yandan, Şahin'in (2015) okul geliştirme uygulamalarının okula kaynak sağlamadan öte bir işlev görmediği şeklindeki tespiti okul müdürlerinin fırsat buldukça alt yapı eksikliklerini gidermeye yöneldiklerini ortaya koyabilir.

- Okul yöneticileri okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirmede kendilerini yetersiz görmeleri ile ilgili problemler şöyle çözümlenebilir. Okul liderlerini belirlerken, eğitim politikasını belirleyen karar vericilere, bireyin geçmişteki başarılı performansını değerlendiren bir ürün dosyası değerlendirme yöntemi önerilebilir. Okul yöneticilerinin bütçe yönetimi ile ilgili olarak bir eğitimden geçirilmeleri sağlanabilir. Okul yöneticilerinin mesleklerine daha fazla önem vermeleri adına çalışma koşulları ve özlük hakları daha cazip hale getirilebilir.
- Araştırmacılar okul liderlerinin kendilerini yetersiz hissetmelerinin sebepleri ve sonuçlarına odaklanabilir. Bunun için araştırmanın çalışma grubu genişletilerek bir çalışma yapılabilceği gibi nicel model eksikli çalışmalara da yer verilebilir.

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme ile ilgili yapmış oldukları en fazla iş; bakım ve onarım ile malzeme teminidir. Bakım ve onarım kapsamında karşılaşılan iyileştirme sorunları; sıra onarımı, su tesisat onarımı, boya-badana işleri, elektrik tesisat onarımı, çatı onarımı, güvenlik malzemeleri bakımındır. Toprakçı ve Eken'nin (2023) yapmış oldukları bir çalışmadaki, okul müdürlerinin en fazla yaptıkları harcamaların tüketim, donatım, tamirat ve onarım olduğunu belirtmeleri bu sonucu destekler niteliktedir. Aküzüm

(2017) de yeni yapılan okulların bakım ve altyapı sorunları yaşadığını ifade etmiştir. Aslanargun ve Bozkurt (2012) ise okullarda fiziksel sorunların diğer sorunlara göre daha sık görüldüğünü tespit etmişlerdir. Demirtaş, Üstüner ve Özer (2007) yaptıkları bir araştırmada ilkökul yöneticilerinin, okulun fiziki durumunu, sorunlarının nedeni olarak gördüklerini ortaya koymuşlardır. Bu sorunların ana nedeni ise okulların ikili ve taşınalı eğitim yapmasıdır (Aydın, 2000; Toprakçı, 2010).

Malzeme temini eksikliğinde karşılaşılan iyileştirme sorunları ise; boya ve diğer malzeme eksikliğidir. Tösten, Han ve Ergül'ün (2016) yapmış olduğu bir çalışmada, devlet okulu binalarının sorunlu ve okullarda bulunan malzemelerin yetersiz olduğu tespiti bu sonucu destekler niteliktedir. Aynı zamanda Yılmaz ve Altınkurt (2011) da okullardaki fiziki yetersizliği ve malzeme eksikliğini, eğitim sisteminin önemli sorunları arasında değerlendirmişlerdir. Gedikoğlu'na (2005) göre ilköğretimde maddi yetersizliklerin yanı sıra, bina ve tesis içerisinde bulunan; laboratuvar, bilgisayar ve kütüphanelerde de ciddi malzeme eksiklikleri bulunmaktadır. Summak vd. (2011) ise araştırmasında, ekonomik yetersizliklerinden dolayı öne çıkan en önemli sorunun malzeme eksikliği olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sorunların eğitim-öğretimin kalitesine zarar verdiğini ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Taş, 2010; Toprakçı, 2017).

- Okul yöneticilerinin okulun fiziki sorunları ile ilgili karşılaştıkları problemler şöyle çözümlenebilir. Yöneticilerin fiziki sorunları iyileştirme sürecini etkili ve verimli kullanabilmeleri için üst birimlerle yapılan yazışmalar azaltılabilir. Okullarda ikili eğitim kaldırılmalı ve gerekli altyapı iyileştirmeleri yapılmalıdır. Eğitim ile ilgili kalkınma planları hazırlanırken bu araştırma ile ortaya çıkan sorunların çözümüne dönük politikalar üretilmelidir. Yönetim sorunlarının çözümlenebilmesi için özellikle ilk ve ortaöğretim kurumlarının okul yönetiminde kullanılabilecek yeterli bir bütçe sağlanması gerekmektedir.
- Araştırmacılar bu araştırmanın sonuçlarına benzer sonuçların Türkiye eksenli yaşanıp yaşanmadığını ortaya koyacak yerel ya da ulusal araştırmalar yapabilecekleri gibi hepsini bir araya getiren meta sentez çalışması da yapabilirler.

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğretmenler ile ilgili en fazla yaşadığı sorunlar; öğretmenlerin kişiliğinden, yönetimle ilişkisinden ve okulla ilişkisinden kaynaklıdır. Öğretmenlerin kişiliği ile karşılaşılan iyileştirme sorunları; öğretmenlerin sorumluluk almaması, isteksizliği ve özensiz olmasıdır. Arabacı ve Namlı'nın (2016) yapmış oldukları bir çalışmadaki, öğretmenlerde isteksizlik olması, yöneticilerin okul iyileştirmelerine yönelik yaşadıkları sorunların başında geldiğini belirtmeleri bu sonucu destekler niteliktedir. Gökçe (2013) de araştırmasında, öğretmenlerin ilgisiz ve isteksiz davranması,

örgütsel sessizliklerinin nedenleri arasında olduğunu ifade etmiştir. Kazak'ın (2021) araştırmasında da okulun her türlü gelişimi için okul kadrosunun özverili öğretmenlerden oluşması gerektiğini vurgulamıştır.

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğretmenlerin yönetim ile ilişkisinden kaynaklı, yaşadığı sorunlar ise; öğretmenlerin yönetime mesafeli durması, kararlara katılmaması ve iyileştirilen ortamı kabullenmemesidir. Öztürk, (2002) araştırmasında yöneticilerin, öğretmen ile etkili ve verimli bir şekilde iletişim kurması durumunda, öğretmenin motivasyonunun yükseldiğini ve okula karşı katkısının arttığını belirtmiştir. Öte yandan Erol (1995) ise çalışmalarında, öğretmenlerin kendilerine saygı gösteren, nezaketini bozmadan, onurlarını zedelemeyen, yalan söylemeyen, aşağılamadan önem veren yöneticilerin olduğu kurumlarda, kendilerini daha değerli hissettikleri sonucuna varmıştır. Aynı zamanda okul yöneticileri tarafından, okulda yapılan iyileştirmeler hakkında öğretmenlerin bilgilendirilmemesi de okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerdeki iyileştirme süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Türkay vd.'nin (2011) araştırmasındaki, öğretmenlere okuldaki yapılanlar hakkında bilgi verilmesi ve öğretmenlerin bu kararlara dâhil edilmesi, öğretmenlerin motivasyonunu artırır bulgusu, araştırmamızı destekler niteliktedir. Öte yandan alanyazında; örgütsel bir ortamda yönetimin önerilere açıklığının ve yönetsel gücün, çalışanların duygusal bağlılığını etkileyen faktörlerden biri olduğunu tespit eden çalışmalar da vardır (Bursalıoğlu, 1982; Oktay ve Gül, 2003; Reeves, 2008; Tschannen, 2001; Yıldırım, 2007).

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğretmenlerin okul ile ilişkisinden kaynaklı yaşadığı sorunlar da, öğretmenlerin meslektaşlarıyla işbirliği yapmaması, öğretmenlerdeki aidiyet zayıflığı ve öğretmenlerin ortak bir fikirde buluşamamasıdır. Sağır ve Emişoğlu'nun (2013) araştırmasındaki, öğretmenlerin amaç belirleme ve paylaşım sürecinde paydaşlarla işbirliği yapmaması, okul iyileştirmelerini olumsuz etkilemektedir sonucu, araştırma sonucunu desteklemektedir. Aynı zamanda Frost ve Harris (2003) de araştırmalarında okulun gelişimi için öğretmenlerin işbirliği ve aidiyet içinde olmaları, yöneticilerin de informal liderlik davranışı sergilemeleri gerektiğini belirtmiştir. Bozbayındır ve Karabaş'ın (2013) yapmış oldukları bir çalışmadaki, öğretmeni okula bağlayan ve kendini okulla özdeşleşmesini sağlayan en önemli unsurun aidiyet olduğunu belirtmeleri bu sonucu destekler niteliktedir. Şirin (2011) de yaptığı çalışmada öğretmenlerde okula yönelik aidiyet duygusu geliştiğinde, öğretmenlerin okullarına yönelik olumsuz tutumlarının azaldığını ifade etmiştir. Henderson vd. (2005), destekleyici bir çevrede öğretmenlerin gerçek işbirlikçi olduklarını, ancak görüş ayrılığına ve anlaşmazlığa düşebileceklerini ifade etmektedirler. Genel olarak bakıldığında, okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda, öğretmenlerin meslektaşları ile işbirliğini pozitif yönde artırmak için

yöneticilerin, öğretmenlere değer vererek onlarla içten ve olumlu iletişime geçmesi gerektiğini ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Çağlar ve Çınar, 2021; Getmez, 2018).

- Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda öğretmenlerle ilgili karşılaştıkları problemler şöyle çözümlenebilir. Yöneticilerin ve öğretmenlerin kendi aralarındaki iletişim sürecinde olumsuz bir durum ile karşılaşmamaları için yöneticilerin iletişime yönelik olan becerilerini geliştirme adına mesleki ve kişisel gelişim faaliyetlerinin yüz yüze veya uzaktan eğitim şeklinde yürütülmesi önerilebilir. Yönetici ve öğretmenlerin kendi aralarındaki iletişimlerinin daha içten olması yönünde, yönetici ve öğretmenlere yönelik okul dışı etkinlikler düzenlenebilir. Yöneticiler, okulun fiziki imkân ve olanaklarını iyileştirmeye yönelik öğretmenlerin anket, Google form gibi farklı araçlarla bilgilerine başvurabilir.
- Araştırmacılar okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda bütün okul paydaşlarını içine alan nicel araştırmalar yapabilirler.

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğrenciler ile ilgili en fazla yaşadığı sorunlar; öğrencilerin bilinçsizliği, ekonomik yetersizliği ve disiplinsizliğidir. Öğrencilerin bilinçsizliği ile ilgili karşılaşılan sorunların kapsamını; okul malzemelerinin dikkatli kullanılmaması, öğrenciyi iyileştirmelere dâhil etmeme ve öğrenci yaşlarının küçüklüğü oluşturmaktadır. Hesapçıoğlu (1991) çalışmasında, etkili okulların temel özelliklerden biri de okul iyileştirmelerine öğrenciyi dâhil etme olduğunu belirtmiştir. Olumlu bir okul ikliminin ve öğrencilerin okula yönelik memnuniyetinin okula katılımını arttığı sonucuna ulaşan çalışmalar söz konusudur (Çalık, Kurt ve Çalık, 2011; Özdemir vd., 1993; Xin, 2003). Öte yandan Bellici (2015) de ortaokulda öğrenim gören öğrencilerle yaptığı araştırmada, okulda başarılı olan öğrencilerin okul materyallerine karşı olumlu davranış gösterdiklerini tespit etmiştir. Ancak Capps'in (2003) ortaokulda öğrenim gören öğrencilerle yaptığı araştırmada ise öğrencilerin okuldaki iyileştirmelere dâhil olmasıyla akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varmıştır.

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken öğrencilerin ekonomik yetersizliğinden kaynaklı, yaşadığı sorunlar; öğrenciye zararın ödetilememesi ve öğrencilerin sosyo-ekonomik çevresinin düşük olmasıdır. Çünkü, Özkılınç ve Sabancı (2010) yapmış oldukları bir çalışmaya göre okulda öğrenci tarafından kırılan malzemelerin tazminini, malzemeyi kıran öğrencinin velinin yapması gerektiği belirtilmektedir. Öte yandan çeşitli araştırmalarda da; öğrencilerin sosyo-ekonomik çevresi alt düzeyde olan bir çevrede yaşamaları, öğrencilerdeki disiplin probleminin temel nedeni olarak görülmektedir (Bolger vd., 1995;

Dodge vd., 1994; Karakütük vd., 2014; Kilimci, 2009). Alanyazında ortaya konan diğer çalışmalarda ise; öğrencilerin sosyo-ekonomik yetersizliğin ilgisizlik, değersizlik, özgüven eksikliği gibi sorunların da ana nedenleri olarak görülmektedir (Çetin, 2013; Doğan ve Gökyer, 2016; Özkılınç ve Sabancı, 2010). Öğrenci kaynaklı başka bir sonuç olarak disiplin yönünden karşılaşılan sorunların nedenleri; yaptırımın caydırıcı olmaması ve öğrencilerin okulu koruyup kollamaya yönelik olumlu davranışlarının ödüllendirilmemesidir. Gordon (1993) çalışmasında, güç ve otorite yerine ödül yöntemini kullanan öğretmenlerin, öğrenciler üzerinde sınıf disiplini açısından daha etkili olduğunu ve bu yöntemin öğrencide bir iç disiplini oluşturmaya başladığını tespit etmiştir. Aydın (2000) da sürekli ve benzer şekillerde ödüllendirmelerin, öğrencilerin güdülenme düzeylerini giderek düşmesine neden olduğunu belirtmiştir. Celep'e (2004) göre okuldaki ödüllendirme, öğrencileri istenilen davranışları göstermeye yöneltmede yeterli de değildir. Halis (2001) çalışmasında ise, olumsuz davranışlarda bulunan öğrencilere caydırıcı olması anlamında, yaptırımların uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Tertemiz (2000) ise araştırmasında, öğrencilerin sınıf etkinlikleriyle uğraşlarını sağlamak için öğretmenlerin yaptığı her olumlu hareketin, istenmeyen davranışları önlediğini ifade etmiştir. Öte yandan ödülünden farklı olarak yaptırımların caydırıcı olmaması durumunda, çocukların daha çok okul malzemelerini yıprattığını belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Doğan, 2011; Furlong vd., 2005; Rubin; 2001).

- Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda öğrencilerle ilgili karşılaştıkları problemler şöyle çözümlenebilir. Öğrencilerin yaptıklarına karşı plansız, programsız veya rastgele tepki vermek yerine, olası disiplin durumları önceden planlanabilir ve uygun davranış kalıpları oluşturulabilir. Bu sayede disipline neden olan olay örgülerine ilişkin cezayı gerektiren bazı uygulamaların önüne geçilmiş olunur. Okul demirbaşlarına zarar veren öğrencilere yönelik kamu yararını gözeterek sosyal hizmet çalışmaları yaptırılabilir. Okula karşı aidiyet duygusunun gelişmesi adına tehlikeli olmayan, basit okul işlerini öğrenciler; öğretmenler veya yöneticiler ile birlikte yapabilirler.
- Araştırmacılar, okul ortamlarını iyileştirmeye yönelik öğrencilerin okulu sahiplenmelerinin belirleyici faktörlerini inceleyen araştırmalar yapabilirler.

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken veliler ile ilgili en fazla yaşadığı sorunlar; ilgisizlik, ekonomik yetersizlik ve iletişimsizliktir. Velinin ilgisizliği ile ilgili karşılaşılan sorunların kapsamını; velilerin iyileştirmelere dâhil olmaması ve ödüllendirilmemesi oluşturmaktadır. Çelenk'in (2003) yapmış olduğu bir araştırmada, ailelerin ilgisizliği öğrencilerin eğitim öğretim sürecinden uzaklaşmalarının yanı sıra okul iyileştirmelerini de olumsuz etkileyebileceğini vurgulaması araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Helvacı ve Aydoğan'nın (2011) araştırmasında ise, etkili bir okulun özellikleri arasında, okul-çevre ilişkisi ve okul-aile arasındaki ilişkilerle ilgili temalar ortaya çıkmıştır. Eskicumalı ve Eroğlu (2001) da çalışmasında, sadece ebeveynlerin mesleğinin değil, o mesleğin saygınlığının ve buna bağlı gelir düzeyinin de öğrencilerin okula karşı tutumlarını etkilediğini ifade etmiştir. Öte yandan Gündüz ve Balyer (2011) de yaptığı çalışmada, okul tarafından ödüller verilirken kişilerin cinsiyetleri, yaşları, seviyeleri, kültürleri, ekonomik durumları ve çevresel özelliklerin göz ardı edilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Genel olarak okulun fiziki ortam ve araç-gereçleri iyileştirmelere elektrikçi, tesisatçı vb. iş kollarında çalışan velilerin dâhil edilememesi, okul müdürleri tarafından yaşanan bir sorun olarak görülmektedir. Velilerin okul paydaşları tarafından ödüllendirilmemesi, velilerin iyileştirmelere katılma motivasyonlarını azaltabilir.

Okul yöneticilerinin, velilerin ekonomik yetersizliğinden kaynaklı iyileştirme sorunları ise; veli bağışlarının, velilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin ve Okul-Aile Birliğinin yetersizliğidir. Peker (2020) araştırmasında, ebeveynlerin maddi sorunlarının ve makul olmayan çalışma saatlerinin okul ve aile işbirliğini engellediğini tespit etmiştir. Pehlivan (2000) ise araştırmasında ebeveynlerin okul iyileştirmelerine katılmamalarının nedenlerinin ağırlıklı olarak maddiyattan kaynaklandığını belirtmiştir. Dezavantajlı bölgelerdeki okullarda, ebeveynlerin okul çalışanlarıyla işbirliği içinde olmamasının önemli bir nedenini, velilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması oluşturmaktadır (Toprakçı ve Arslan, 2022). Yapılan araştırmalarda, velilerin sosyo-ekonomik durumlarının yetersizliği bu sorunların ana nedenleri olarak görülmektedir (Pehlivan 2000; Porsuk ve Kunt, 2012).

Veli kaynaklı başka bir soruna bakıldığında da okul yöneticileri tarafından, velilerin iletişime kapalı olması, sosyal ilişkilerinin zayıf olması ve okula karşı önyargılı olmaları araştırmamızda iletişimsizlik yönünden karşılaşılan sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır. Gökyer'in (2011) yapmış olduğu bir çalışmadaki, okullar ve aileler arasındaki iletişimin yeterli seviyede olmadığı sonucu, araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Durğun (2011) ise araştırmasında, kamu ortaokullarında bulunan idari kadronun tamamının, velilerin okula karşı önyargılı olmalarından dolayı iletişimde zorluk yaşadıklarını, mevcut iletişimin yeterli olmadığını ve sıkıntılı olduğunu belirtmektedir. Yine aynı çalışmada yöneticiler, bu konudaki eksikliğin kendilerinde değil de velilerde olduğunu düşünmektedirler. Aslanargun ve Bozkurt (2012) da yaptığı çalışmada, velilerin okullarla yapacağı işbirliğinin, çocuklarının okula yönelik davranışlarını pozitif yönde etkileyeceği sonucuna varmıştır. Buna paralel olarak Toprakçı ve Gülmez de (2018) veli ile okul işbirliğinin öğrenci başarısını artırdığını ifade etmektedir. Öte yandan Arnold vd. (1994), okul çalışanlarının, telefon vb. etkileşim yollarıyla velilere ulaşmasının, velilerin okulla iletişime karşı olan tutumlarını geliştirici etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Dezavantajlı bölgelerdeki okullarda,

ebeveynlerin okul çalışanlarıyla işbirliği içinde olmamasının önemli bir nedenini, okul personeli ile Okul Aile Birliği üyeleri arasındaki iletişimsizlik oluşturmaktadır (Toprakçı ve Arslan, 2022; Zolaroğlu vd., 2004).

- Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda velilerle ilgili karşılaştıkları problemler şöyle çözümlenebilir. Okul yöneticileri, aileleri okul iyileştirme ile ilgili etkinliklere katmak için önlemler almalıdır. Bu doğrultuda aile eğitimleri verilebilir.
- Araştırmacılar, velilerin ve öğrencilerin okul iyileştirmelerine katılım ile ilgili araştırmalar yapabilirler.

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken yaşadığı kurumsal sorunlar; mevzuat, bakanlık, il/ilçe/MEM ve dış paydaşlarla ilgilidir. Mevzuat ile ilgili karşılaşılan sorunların kapsamını; işlerin okul zamanı yapılması, yasal belge yetersizliği ve iş bitiş süresinin uzaması oluşturmaktadır. Ahmed vd. (2016) iş tesliminde yaşanan gecikmelerin, revizyonlara neden olduğunu tespit etmişlerdir. Oladapo (2007) da araştırmasında, sözleşme taslağının ortaya çıkarılması adına verilen sürenin yeterli bulunmamasının, revizyonun temel nedenlerinden biri olduğunu ifade etmektedir. Öte yandan okullardaki onarım ihtiyaçlarının zamanında yapılmaması ve ihtiyaçların yeterli şekilde karşılanamaması, okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunlar olarak görülmektedir (Memduhoğlu ve Meriç, 2014). Yapılan araştırmalarda da ilçe, il veya bakanlığın okulun fiziki ortam ve araç-gereç iyileştirmelerini, tatil döneminde değil de genellikle eğitim-öğretim döneminde yapması, okul müdürleri tarafından yaşanan bir sorun olarak tespit edilmiştir (Erol, 1995; Şahin, 1996). Aynı zamanda iyileştirmelerin zamanında bitmemesinden dolayı, okul içi paydaşların eğitim yönünden olumsuz etkilenmesi, araştırma sonucunu destekler niteliktedir (Memduhoğlu ve Meriç, 2014). Usta ve Fevzeddin (2021) çalışmasında, mevcut yasanın yöneticilerin ihtiyaçlarını karşılamadığını ve sorunların çözümü için hiyerarşik bir yapının izlenmesi çok zaman alıcı bir husus olduğunu belirtmişlerdir. Ergün (2020) ise araştırmasında, istenen işlerin kâğıt üzerinde kaldığını, bir amacın gerçekleşmesini sağlamaya yönelik kullanılmadığını ifade etmiştir. Bu durum yöneticilerin daha çok bürokratik iş ve işlemleri yürüten bir memur olmaktan öteye götürmemektedir (Güçlüol, 1985). Öte yandan Ekinci (2010) de çalışmasında, bürokratik yapılanmadan kaynaklı sorunların giderilmesi için öncelikle örgütsel yapı ve işleyişin değişmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yurt içinde Toprakçı ve Kadı, (2014); yurt dışında ise Schlechty (2014) araştırmalarında, gerek eğitim programları gerekse eğitim sistemini düzenleyen diğer politikalar bakımından, mevzuatının sık değişmesinin, eğitimi olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir.

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken yaşadığı kurumsal sorunlardan bir diğeri de bakanlık ile ilgilidir. Bu sorun kaynağının kapsamını; ödeneklerin tam ve

zamanında gelmemesi, liyakatli kişilerin olmaması, yetki devretmeme ve teknisyen eksikliği oluşturmaktadır. MEB tarafından verilen ödeneklerin eksik ve yetersiz olduğu, okul müdürlerinin MEB tarafından ayrılan bütçeyi yeterli görmedikleri ve gelen ödeneklerin de zamanında gelmediğini belirten araştırmalar (Erdem, vd., 2005; Gürbüz, vd., 2022) bu sonucu destekler niteliktedir. Aynı zamanda Ercan (2006) ise kamu kaynaklarının eğitim harcamaları için yeterli olmaması ve rasyonel kullanılmaması nedeniyle neoliberal ekonomi politikalarının tüketici taleplerini karşılamada yeterli olmadığını savunmuştur. Bulut (2021) ise, okul iyileştirme keşiflerinde mimar mühendis gibi uzman kişilerin olmasının gerekliliğinin altını çizmiştir. Bunun yanında Başar (2003) da liyakatli kişiler tarafından yapılmayan okullar hakkında, ilköğretim okullarının çoğunun evlerin ortasında bulunduğunu, bundan dolayı ses, çevre kirliliğine ve tehlikelere maruz kaldığını, daha sonra yapılan ek binaların ise çevre görüntüsünü bozduğunu ve yetersiz okul bahçelerinin çoğaldığını ifade etmiştir. Buna paralel olarak Karaküçük (2010) de okul öncesi kurumlardaki fiziksel/iç mekân koşullarının belirlenen standartları tam olarak karşılamadığını ve okullar arasında farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Öte yandan Mohamed (2009) ise çalışmasında en büyük sorunun iklim koşullarındaki çeşitlilik dikkate alınmadan, ülke genelinde aynı temel prototip tasarımlarının yapılması olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca liyakatsiz kişiler tarafından çizilen okul projelerinin çok sık revizyona uğradığını ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Homaïd, Eldosouky ve Ghamdi, 2011). Öte yandan, Korkmaz (2010) tarafından yapılan araştırmada ise okul müdürlerinin, MEB merkez örgütünün yetkilerinin bir kısmının yerel örgütlere devredilmesi ve eğitimin yeniden yapılanması gerektiğini düşündükleri ortaya konulmuştur. Bu anlamda okul iyileştirmeleri ile ilgili yetkilerin üst sistemde (merkez teşkilatında), sorumluluğun ise okul yöneticilerinde olmasından kaynaklı dengesizliklerin oluşması, bu sorunların ana nedeni olarak gösterilmektedir (Bursalıoğlu, 1991).

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken yaşadığı kurumsal sorunlardan bir diğeri ise, il/ilçe/MEM ile ilgilidir. Bu sorun kaynağının kapsamını; resmi yazışmalardaki gecikmeler, işlerin araya adam konularak yapılması, denetim eksikliği ve işlerin yerinde incelenmemesi oluşturmaktadır. Okul yöneticilerinin, eğitim mevzuatının sık değişmesinden ve üst makamlarla yapılan resmi yazışmalardaki yaşanan bu sorunlardan dolayı huzursuz oldukları görülmektedir (Kepençi, 2004). Aynı zamanda Urun ve Toker'in (2015) araştırmasında, okul müdürlerinin diplomat gibi tanınır insanlarla bir üst makama ilerleme gibi stratejiler izlediği belirlenmiştir. Jadhav ve Bhird'in (2015) yapmış oldukları bir çalışmadaki, okul iyileştirmelerindeki hataların birçoğunun, yüklenicinin tasarım aşamasına katılmamasından kaynakladığını belirtmeleri araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Bu anlamda proje planının ön incelemesinde tasarım hatalarının erken tespiti, okul yapım sürecini daha kolay ve sorunsuz hale getirmektedir (Ahmed ve Arocho, 2021).

Öte yandan Ünal vd. (1998) de okulların Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim standartları yönetmeliğine göre yapılıp yapılmadığını araştırmış ve okulların büyük çoğunluğunun yönetmelik standartlarına uymadığını ortaya koymuştur. Cilve (2006) ise araştırmasında okul imar tasarımının proaktif olarak düşünülmediğini, gerektiğinde yapılan ek binaların uygunsuz yapıldığını, ortak mekânların acil çıkış mekânları olarak değil de devam ettirilebilir sosyal mekânlar olarak yapıldığını belirtmiştir. Ayrıca okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerin iyileştirmeleri, Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı profesyonel kişiler tarafından düzenli olarak denetlenmemesi ve yetkili kişiler tarafından yerinde incelenmemesi, okul iyileştirmelerini olumsuz etkilediğini ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Akar ve Sadık, 2013; Günhan, Arditi ve Doyle, 2007; Yılmaz, 2012).

Okul yöneticilerinin, okulun fiziki ortam ve araç-gereçlerini iyileştirme çabası gösterirken yaşadığı kurumsal sorunlardan bir diğeri de dış paydaşlar ile ilgilidir. Bu sorun kaynağının kapsamını da; kamu ve özel kuruluşların (belediye, STK vb.) yetersiz desteği oluşturmaktadır. Zoraloğlu, Şahin ve Fırat (2004) ve Yolcu (2007) tarafından yapılan araştırmalarda, okulların ek bütçeye gereksinim duyduğu ortaya konulmuştur. Aynı zamanda Yolcu (2011) araştırmasında, eğitimde yerelleşme çalışmalarının önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Öte yandan Uçar ve Uçar (2004) yaptıkları araştırmada, yerel yönetimlerin eğitim sürecine dâhil edilmesinin eğitimde finansman konusunda yaşanan sıkıntıları azaltacağını ortaya koymuştur. Turan vd. (2010) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre ise okul müdürlerinin belediye ve STK gibi kuruluşlar hakkında bilgi eksikliğinin olduğu tespiti yapılmıştır.

- Okul yöneticilerinin okulun fiziki ortamlarını iyileştirme konusunda kurumsal sorunlar ile ilgili karşılaştıkları problemler şöyle çözümlenebilir. Okullardaki mali sorunların azaltılması için okul yöneticilerinin sponsor bulmasına gerek kalmadan, Milli Eğitim Bakanlığı veya il/ilçe müdürlükleri tarafından ödenekler yeterli, yerinde ve zamanında verilmesi gerekir. MEB, okulun fiziki iyileştirmeleri ile ilgili karar almalarda, okul yöneticilerine yasal belge temelinde yetki ve sorumluluğu birlikte vermelidir.
- Araştırmacılar, okul iyileştirmelerinin mevzuatını geçmişten bugüne nasıl dönüştüğünü inceleyebilirler. Araştırmacılar, okul iyileştirmelerinin önünde engel olabilen işlerin okul zamanı yapılması, yasal belge yetersizliği, iş bitiş süresinin uzaması, ödeneklerin tam ve zamanında gelmemesi, liyakatli kişilerin olmaması, yetki devretmeme, teknisyen eksikliği, resmi yazışmalardaki gecikmeler, işlerin araya adam konularak yapılması, denetim eksikliği, işlerin yerinde incelenmemesi gibi sorunların nedenlerini ve çözümlerini araştırabilirler.

KAYNAKÇA

- Ahmed, S., Hasan, B., Jrad, F. & Dlask, P. (2016). Analyzing the change orders impact on building projects. *Journal of engineering and applied sciences*, 11(7), 1532-1537.
- Ahmed, S. & Arocho, I. (2021). Analysis of cost comparison and effects of change orders during construction: Study of a mass timber and a concrete building project. *Journal of building engineering*, 33, 2352-7102.
- Akar, V. R. & Sadık, F. (2003). İlköğretim okul binalarının fiziksel açıdan değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 28 (130):16-23.
- Akar, H. (2016). Eğitimde nitel araştırma desenleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akçay, R. C. (1997). Fiziksel mekân ve okul kültürü. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 22 (236): 23-30.
- Aküzüm, C. (2017). Kurucu müdürlerinin okul yönetimi bağlamında karşılaştıkları temel yönetsel sorunlar ve çözüm önerileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (60), 161-185.
- Aksu, Ö. V., Demirel, Ö. & Bektaş, N. (2011). Trabzon kenti ilköğretim okul bahçelerinde donatı elemanları üzerine bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(3), 243-254.
- Allinder, R. M. (1994). The relationship between efficacy and the instructional practices of special education teachers and consultants. *Teacher Education and Special Education*, 17, 86-95.
- Altındağ, S. (2008). İlköğretim okul müdürlerinin planlı okul gelişimi uygulama düzeylerinin değerlendirilmesi: İstanbul İli örneği. (Tez No: 226663) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arabacı, İ. B. & Namlı, A. (2016). Okul geliştirme konusunda yöneticilerin yaşadıkları sorunlar. *Journal of Theoretical Educational Science*, 248.
- Arnold, K.D., Michael, M.G., Hosley, C.A. & Miller, S. (1994). Hafif düzeyde öğrenme sorunu olan çocukların ailelerinin okul-aile iletişimine yönelik tutumlarını etkileyen faktörler: ön bulgular. *Eğitim ve Psikolojik Danışma Dergisi*, 5(3),257-267
- Aslanargun, E. & Bozkurt, S. (2012). Okul müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştığı sorunlar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (2), 349-368
- Aydın, A. (2000). Sınıf yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balcı, A. (2011). Etkili okul ve okul geliştirme: Kuram uygulama ve araştırma (5. basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baltacı, A. & Balcı, A. (2017). Complexity leadership: A theorical perspective. *International Journal of Educational Leadership and Management*, 5(1), 30-58.
- Barbaros, F. (1998). Turkey in the Process of Globalization: An Analysis from the Perspective of FDI. *Globalization at the Crossroads: The Next Millennium Conference (İstanbul)*: 28-31.
- Başar, M. A. (2003). İlköğretim kurumlarının olanakları, (Tez No: 205189) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baykal, A. (1995). Okul tasarımında eğitim teknolojisinin yeri. 4. Ulusal Kalite Kongresi, İstanbul: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Kalder Kalite Derneği, Özgeçmişler ve Tebliğler, 3, 507-522
- Bellici, N. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlanmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 48-65.

- Beycioğlu, K. & Aslan, M. (2010). Okul gelişiminde temel dinamik olarak değişim ve yenileşme: Okul yöneticileri ve öğretmenlerin rolleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 153-173.
- Beyhan, N. (1994). İlkokullara sınıf öğretmeni yetiştiren eğitim yüksekokullarındaki öğretim elemanı ve öğrencilerin ideal bir öğretim elemanının nitelikleri hakkındaki görüşleri ile kendi kurumlarındaki öğretim elemanlarının bu niteliklere uygunluklarının karşılaştırılması. (Tez No: 33827) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bolger, K.E., Petterson and C.J. & Thompson, W.W. (1995). Psychosocial adjustment among children experiencing persistent and intermident family economic hardship. *Child Development*. 66; 1107- 1129.
- Bozbayındır, F. & Kayabaşı, E. (2013). Ortaöğretim Kurumlarında Örgütsel Sinizmin Nedenleri ve Etkileri. *Aims and Scope: Gaziantep University Journal of Social Sciences* is a peer-reviewed and international academic journal which is published four times in a year. The language of the journal is English and Turkish. The language of Law articles could also be French, 13(1), 211-227.
- Bulut, Ö. M. (2021). Kamuya ait okul inşaatlarındaki revizyonların süre ve maliyete etkisi. (Tez No: 676678) [Doktora tezi, İskenderun Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Burden, P. E. (1995). *Classroom Management and Discipline, Methods To Facilitate Cooperation and Instraction*, USA: Longman Publishers.
- Bursalıoğlu, Z. (1982). Okul yönetimde yeni yapı ve davranış. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Ankara.
- Bursalıoğlu, Z. (1991). Okul yönetimde yeni yapı ve davranış (7. bs.). Ankara: Pegem Yayınları
- Camuzcu, S. (2007). Normal (tam gün) ve ikili öğretim (yarım gün) yapan ilköğretim okullarında birinci kademe öğrencilerinin genel başarılarının karşılaştırılması (Gaziantep üniversitesi örneği). Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.
- Capps, M. A. (2003). Characteristics of a sense of belonging and its relationship to academic achievement of students in selected middle schools in region iv and vı educational service centers. Unpublished Doctoral Dissertation, A&M University, Texas.
- Celep, C. (2004). Sınıf yönetimi ve disiplini. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ceylan, M. (2009). Okul yöneticilerinin okul geliştirme danışmanlık hizmetine ilişkin görüşleri: Eskişehir İli örneği. (Tez No: 249399) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Cilve, N. (2006). İlköğretim ve lise eğitim binalarının kullanıcı gereksinimlerinin ve fiziksel mekân özelliklerinin bina değerlendirme yöntemi ile belirlenmesi. (Tez No: 184945) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çabuk, G. (2006). İlköğretim binalarının renk açısından değerlendirilmesi. (Tez No: 184944) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çağlar, Ç. & Çınar, H. (2021). Okul müdürlerinin iletişim yeterliklerinin öğretmenlerin örgütsel bağlılığı üzerindeki etkisi. *E-International Journal of Educational Research*, 12(1)
- Çalık, T., Kurt, T. & Çalık, C. (2011). Güvenli okulun oluşturulmasında okul iklimi: Kavramsal bir çözümleme. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 1(4), 73-84.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim-Online dergisi*, 2(2), 28-34.

- Çelik, V. (2002). Okul kültürü ve yönetimi (3. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 14, Sayı 1, Sayfa 255-269.
- Dağ, Ş. (2009). İstanbul ili resmi ilköğretim okullarının okul gelişim ihtiyaçlarının belirlenmesi. (Tez No: 240226) [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Demirtaş, H., Üstüner, M. & Özer, N. (2007). Okul yönetiminde karşılaşılan sorunların öğrenci ve okul ile ilgili değişkenler açısından incelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 51(51), 421-455.
- Dinç, P. & Onat, E. (2002). Bir ilköğretim yapısının bina programı ve tasarımı bağlamında değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dergisi, 17(3), 35-55.
- Dodge, K.A., Pettit, G.S. & Bates, J.E. (1994). Socialization mediators of the relation between socioeconomic status and child conduct problems. Child Development, 65; 649-665.
- Doğan, N. & Gökyer, B. (2016). İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26(1), 93-105.
- Doğan, S. (2011). Genel lise öğrencilerinin algılarına göre okul tahripçiliği ile okul iklimi arasındaki ilişki. (Tez No: 279771) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Dönmez, B. & Güneş, H. (2004). İlköğretim okulu yöneticilerinde tükenmişlik. Eğitim Araştırmaları, 5, 71-78.
- DPT (2000). Uzun vadeli strateji ve sekizinci beş yıllık kalkınma planı (2001–2005), DPT Yayınları, Ankara, s. 81.
- Durğun, S. (2011). Genel ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin örgüt içi iletişim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma yolları. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 1 (2), 57-68.
- Ekinci, A. (2010). İlköğretim okullarında çalışan müdür ve öğretmenlerin mesleki sorunlarına ilişkin görüşleri. İlköğretim Online, 9(2), 734-748.
- Ercan, F. (2006). Neoliberal eğitim politikaların anatomisi için alternatif bir çerçeve. 11.04.2023 <https://fuatercan.wordpress.com/2006/07/23/neo-liberal-edhitim-politikalarynyn-anotomisi-ycin-alternatif-bir-cerceve-2.html> adresinden erişilmiştir.
- Erdem, A. & S. Aydemir T. (2005). Birleştirilmiş sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar: Denizli örneği, Eğitimde Kuram ve Uygulama, 1(2), 1-13.
- Erdoğan, İ. (2004). Yeni bir bin yıla doğru Türk eğitim sistemi sorunlar ve çözümler. Ankara, Sistem Yayıncılık.
- Ergen, Y. B. (1986). Bina bilgisi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ergün, H. (2020). Eğitim sendikalarına göre okullarda angarya işler. Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi, 4(1), 110-121.
- Erol, F. (1995). Okul müdürlerinin görevlerini başarmada karşılaştıkları engeller (Burdur ili örneği), Eğitim Yönetimi Dergisi, 1, 63-70.
- Eskicumalı, A. & Eroğlu, E. (2001). The relationship between socio-economic and educational levels of the family and problem solving skills of children. Journal of Sakarya University Faculty of Education, 1, 165-189.

- Fidan, T. & Öztürk, I. (2015). The relationship of the creativity of public and private school teachers to their intrinsic motivation and the school climate for innovation. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 195, 905-914.
- Frost, D. & Harris, A. (2003). Teacher leadership: Towards a research agenda. *Cambridge Journal of Education*, 33(3), 479-498.
- Furlong, M. J., Greif, J. L., Bates, M. P., Whipple, A. D., Jimenez, T. C. & Morrison, R. (2005). Development of the California school climate and safety survey-short form. *Psychology in the Schools*, 42(2), 137-149.
- Gazioğulları, K. & Demirtaş, H. (2023). Taşımali eğitim uygulamasına ilişkin paydaş görüşleri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 14(6), 219-235.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.
- Getmez, D. (2018). Okul müdürlerinin iletişim becerileri ile okul iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Tez No: 520220) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gordon, T. (1993). Etkili öğretmenlik eğitimi, (Çev., E. Aksoy ve B. Özkan), İstanbul:Sistem Yayıncılık.
- Gökçe, N. (2013). Lise öğretmenlerinin örgütsel sessizlik düzeyleri (Maltepe İlçesi Örneği). (Tez No: 345641) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gökkyer, N. (2011). İlköğretim okullarındaki okul gelişim yönetim ekibi üyelerinin görevlerine ilişkin algıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25/ 2011.
- Gömleksiz, M. & Temel, A. (1993). Yapıları açısından devlet okullarının görünümü. Ç.Ü. Eğitimi Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Adana.
- Güçlüol, K. (1985). John Dewey raporun'dan esintiler. *Eğitim ve Bilim*, 9(53).
- Gündüz, Y. & Balyer, A. (2011). Eğitimde ödül ile cezanın yeri ve buna ilişkin alternatif yaklaşımlar. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 40(2).
- Günhan, S., Arditi, D. & Doyle, J. (2007). Avoiding change orders in public school construction. *Journal of Professional Issues in Engineering Education and Practice*, 133(1), 67-73.
- Gürbüz, B., Dağışan, A. & Canpolat, B. (2022). Eğitim yöneticilerinin okul yönetiminde karşılaştıkları finansal sorunlar: Financial problems faced by educational administrators in school management. *Ases Eduscı (International Journal Of Educational Sciences)*, 2(1), 76-93.
- Gürol M. & Gök H. (2002). Zaman ve ergonomik açıdan ilköğretim okul binalarının kullanım durumu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2): 263-273
- Gürsül, E. (2010). İlköğretim okulu yöneticilerinin okul gelişimine etki düzeyleri. (Tez No: 262407) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Halis, İ. (2001). Demokratik sınıf ortamı için profesyonel sınıf yönetimi. Mikro Yayınları.
- Helvacı, M.A. & Aydoğan, İ.(2011). Etkili okul ve etkili okul müdürüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 42- 61.

- Henderson, C. L., Buehler, A. E., Stein, W. L., Dalton, J. E., Robinson, T. R. & Anfara, V. A., JR (2005). Organizational health and student achievement in Tennessee middle level schools, NASSP Bulletin, 89(644), 54-75.
- Hesapçıoğlu, M. & Beyhan M. (1994). Okul binalarının tasarımı, Türkiye ve İstanbul ilinde eğitim tesisleri-nüfus ilişkisi-eğitim planlaması ve ekonomisi açısından bir ön çözümleme. Eğitim Bilimleri Dergisi, 6, 123-148.
- Homaid, N.T., Eldosouky, A.I. & Ghamdi, A. (2011). Change orders in Saudi linear construction projects. Emirates journal for engineering research, 16 (1), 33-42.
- Jadhav, O. U. & Bhirud, A. N. (2015). An analysis of causes and effects of change orders on construction projects in Pune. International journal of engineering research and general science, 3(6), 795-799.
- Karaküçük, S. (2010). Okul rehberlik servislerinin fiziksel /mekânsal koşullarının incelenmesi (rehber öğretmenlerin mekânsal algıları bağlamında). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 28, 421-440.
- Karakütük K., Binali T., Tuncer B., Güven Ö. & Murat T. (2014). Genel Ortaöğretim Okullarının Büyüklüğü ile Okul İklimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eğitim ve Bilim, 39(171), 304-216.
- Kazak, E. (2021). Farklı sosyo ekonomik çevrelerde bulunan okulların etkililiğine ilişkin öğretmenlerin görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1), 139-161.
- Kepenekçi, Y. K. (2004). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim mevzuatına ilişkin görüşleri. Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 3(6), 159-174.
- Kilimci, S. (2009). Teachers' perceptions on corporal punishment as a method of discipline in elementary schools. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (8), 242- 251.
- Korkmaz, N. (2010). Ortaöğretim kurumları müdürlerinin eğitimin yerinden yönetimine ilişkin görüşleri. (Tez No:278002) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Lazarus, R. S. (1991). Progress on a cognitive-motivational-relational theory of emotion. American psychologist, 46(8), 819.
- Memduhoğlu, B. H. & Meriç, E. (2014). Okul müdürlerinin eğitim yönetiminin işlevleri bağlamında yönetim sürecinde karşılaştıkları temel sorunlar. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(33), 653-666.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expanded sourcebook. Sage Publications.
- Mohamed, F. A. (2009). Histopathological studies on Tilapia zillii and Solea vulgaris from Lake Qarun, Egypt. World Journal of Fish and Marine Sciences, 1(1), 29-39.
- Oktay, E. & Gül, H. (2003). Çalışanların duygusal bağlılıklarının sağlanmasında Conger ve Kanungo'nun karizmatik lider özelliklerinin etkileri üzerine karaman ve Aksaray emniyet müdürlüklerinde yapılan bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (10), 403-428.
- Oladapo, A. A. (2007). A quantitative assessment of the cost and time impact of variation orders on construction projects. Journal of Engineering, Design and Technology, 35-48.
- Özbayraktar, M. (2005). Bilgi teknolojilerinin öğrenim alanı planlamasına etkileri-ilköğretim okullarının derslik ve kütüphane mekânları örneğinde. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 4(3), 101-108.

- Özdemir, T., Cook R. & Edwards, L. (1993). Residual Stress Distributions Around Cold Expanded Holes. Proc. Durability and Structural Integrity of Airframes, ICAF '93, 1993, International Committee on Aircraft Fatigue, Blom, A. F., ed., EMAS, Cradley Heath, 1, 207–237.
- Özdemir Y. (1999). Sekiz yıllık ilköğretimde karşılaşılan sorunlar (Ankara ili Mamak Örneği). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Planlaması Ana Bilim Dalı, Ankara, s. 5.
- Özer. N. (2014). Sınıfın fiziksel ortamı ve yönetimi. T. Argon, Ş. Sezgin Nartgün (Ed.), Sınıf yönetimi. Ankara: Maya Akademi.
- Özgü, T. (1995). Kaynak yönünden eğitim sorunumuz ve çözüm yollarının değerlendirilmesi. 4. Ulusal Kalite Kongresi, İstanbul: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Kalder Kalite Demeyi, Özgeçmişler ve Tebliğler, 3, 511-515.
- Özkılınç, N. G. & Sabancı, A. (2010). İlköğretim okulu yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (28), 41-53.
- Öztürk S. (2002). İlköğretim okullarının finansman kaynakları (Ankara ili Polatlı ilçesi örneği). (Tez No:117563) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özüekren, A. Y. (1982), Çağdaş Temel Eğitim Yapılarında Eğitsel Mekân Düzenlemelerine Veri Oluşturmak Üzere Donatı Öğelerinin Kullanıcı Konforu Açısından Tasarımında Kullanılabilecek Bir Yöntem, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pehlivan, İ. (2000). Okul-çevre ilişkileri (Yönetici adaylarının eğitimi ders notları). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Peker, İ. (2020). Anadolu Liselerinde okul-aile iş birliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi (Merkezefendi ilçesi örneği). (Tezsiz yüksek lisans dönem projesi), Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pamukkale.
- Porsuk, A. & Kunt, M. (2012). Denizli merkez ilköğretim okullarındaki okul-aile ilişkilerinde karşılaşılan sorunlar üzerine yönetici görüşleri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(I), 203-218.
- Ratcliff, D. (2008). Qualitative Data Analysis and the Transforming Moment. Transformation. 25, 116-133.
- Reeves, D. B. (2008). Reframing teacher leadership to improve your school. Alexandria, VA: ASCD
- Rubin, R. (2001). Alternative Programs: Beyond Either/Or. The Safety Zone, 3(1-4), 7- 10.
- Sağır, M. & Emişoğlu, S. P. (2013). İlköğretim okulu yöneticilerinin öğretimsel liderlik rollerinde sorunla karşılaşma dereceleri ve karşılaştıkları sorunlar. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 39-56.
- Schlechty, P. C. (2014). Okulu yeniden kurmak (Y. Özden, çev). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Summak M., S., Gören Summak, A., E. & Gelebek M. S., (2011). Birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan sorunlar ve öğretmenlerin bakış açısından olası çözüm önerileri (Kilis İli Örneği). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(3):1221 -1238
- Şahin, A. E. (1996). Okul müdürlerinin eylemleri planlayıp uygulamada karşılaştıkları engeller, Eğitim Yönetimi Dergisi, 5, 129-138

- Şahin, İ. (2006). İlköğretim müfredat laboratuvar okullarının okul geliştirme süreci açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şirin, E. (2011). İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin okul kültürü algıları ile örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişki (İstanbul ili, Esenyurt ilçesi örneği). (Tez No: 288146) [Doktora tezi, Yeditepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Taş, S. (2010). İlköğretim okullarında sınıfta zaman kaybettiren etkinlikler. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (12), 73-93.
- Teddlie, C. & Yu, F. (2007). Mixed methods sampling: A typology with examples. Journal of Mixed Methods Research, 1(1), 77-100.
- Tertemiz, N. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplin. L. Küçükahmet (Ed.). Sınıf yönetimi (s.49-70), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Toprakçı, E. (2010). The reality of primary schools and basic education in Turkey. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1 (1) , 1-17.
- Toprakçı, E. & Kadı, A. G. A. (2014). Türkiye'deki bakanlıkların eğitim yönetimi ve denetimi alanındaki faaliyetlerinin yasal belgeler eşliğinde analizi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(4), 1-18.
- Toprakçı, E. (2017). Sınıf yönetimi. Ankara. Pegem Yayınevi
- Toprakçı, E. & Gülmez, D. (2018). Velilerin penceresinden öğrencilerin eğitim hayatı (Anılar bağlamında nitel bir analiz). Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 6(1), 253-275.
- Toprakçı, E. & Arslan, F. (2022). Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Dezavantajlı Bölgelerdeki Okul-Aile Birliklerinin İşlevselliğini Etkileyen Faktörler. Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi, 6(I), 60-73.
- Toprakçı, E. & Eken, Ş.G. (2023) Okul bazlı bütçeleme kılavuzunun uygulanmasına ilişkin yönetici görüşleri, Cumhuriyet 8. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Nisan 23,2023-Ankara Proceedings Book, 437-451.
- Tösten, R., Han, B. & Ergül, H. F. (2016). Diyarbakır'daki kamu okullarının yönetim sorunları. EKEV Akademi Dergisi, (65), 433-450.
- Tschannen, M. (2001). Collaboration and the need for trust. Journal of Educational Administration, 39, 308-331.
- Turan, S., Yücel, C., Karataş, E. & Demirhan, G. (2010). Okul müdürlerinin yerinden yönetim hakkındaki görüşleri. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(1), 1-18.
- Türkay, O. Ünal, A. & Taşar, O. (2011). Motivasyonel ve Yapısal etkenler Altında Duygusal Emegin İşe Bağlılığa Etkisi, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (14): 201-222.
- Uçar, R. & Uçar, D.H. (2004). Japon eğitim sistemi üzerine bir inceleme: Çeşitli açılardan Türk eğitim sistemi ile karşılaştırma. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 17.
- Uludağ, Z. & Odacı, H. (2010). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekân. Milli Eğitim Dergisi, 153-154, 18-36.
- Urun, Z. & Toker Gökçe, A. (2015). Okul müdürlerinin baskı gruplarının istekleri ile başa çıkma taktikleri. Journal of Teacher Education and Educators, 4 (1), 105-125.

- Usta, M. E. & Fevzeddin, B. (2021). Okul yöneticilerinin okul yönetiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri. *Harran Maarif Dergisi*, 6(1), 18-49.
- Ünal, E., Duyguluer, F. & Bolat, Z. E. (1998). İmar terimleri sözlüğü. Ankara. TODAİE Yayınları.
- Xin, M. (2003). Sense of belongingto school: Can schools make a difference?, *TheJournal of Educational Research*, 96:6, 340-349.
- Yalçın, F. (2010). İlköğretim okulu yöneticilerinin yürütmekte oldukları okul geliştirme çalışmalarının incelenmesi (Kastamonu ili örneği). (Tez No: 277994) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, N. (2007). Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda kurum imajı ve halkla ilişkiler çalışmaları “Malatya örneği”. (Tez No: 209605) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, N. (2011). Yöneticilik görevinin okul müdürlerine olumlu ve olumsuz katkıları. *Eğitim ve Bilim*, 30 (161), 230-245.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2010). İlköğretimde fayda-maliyet analizi. *Milli Eğitim Dergisi*, 39 (188),7-18.
- Yılmaz, A. (2012). İlköğretim okullarının fiziksel yapılarının eğitim ve öğretim açısından değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(28), 77-107.
- Yılmaz, K. & Altinkurt, Y. (2011). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 942-973.
- Yolcu, H. (2007). Türkiye’de ilköğretim finansmanının değerlendirilmesi. (Tez No: 235710) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yolcu, H. (2011). Türkiye’de eğitimde yerelleşme ve ailelerin okul yönetimine katılımının güçlendirilmesi: değişen ne? Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 11(3), 1229-1251.
- Zoraloğlu, Y. R., Şahin, İ. & Fırat, N. Ş. (2004). İlköğretim okullarının finansal kaynak bulmada karşılaştıkları güçlükler ve bu güçlüklerin okula etkileri. *Bilim Eğitim ve Toplum*, 2 (8), 4-17.

III.BİLSEL ULUSLARARASI AHLAT BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ

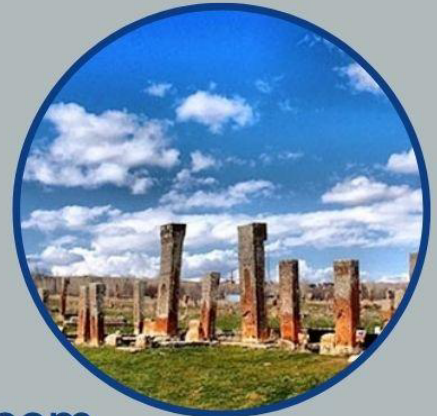
astana
yayınları

Ahlat

KONGRE KİTABI

8-9 HAZİRAN 2024

<https://bilselkongreleri.com>

3. BİLSEL INTERNATIONAL AHLAT SCIENTIFIC RESEARCHES CONGRESS, 08/09 JUNE, 2024

CONGRESS ID
CONGRESS TITLE

3. BİLSEL INTERNATIONAL AHLAT SCIENTIFIC RESEARCHES CONGRESS

DATE and PLACE

08/09 JUNE, 2024

BİTLİS/TÜRKİYE

GENERAL COORDINATOR

Dr. Bahar ALTUNOK

EDITOR

Dr. Nurten Ebru ÖZDEMİR

ORGANIZING COMMITTEE

Chairman of the Organizing Committee

Dr. Nurten Ebru ÖZDEMİR

University Academician Representative

Prof. Dr. Aitkul MAKHAYEVA/Abai Kazakh National Pedagogical University

Doç. Dr. Adem DOĞAN/Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Doç. Dr. Fatih KOÇYİĞİT/Dicle Üniversitesi

Doç. Dr. Semra AY/Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Dr. Ayten CANTAŞ BAĞDAŞ/Pamukkale Üniversitesi

Dr. Derya KARATAŞ/Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi-Türkiye

Dr. İbrahim PINARCI/Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Dr. Merdin DANIŞMAZ/Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye

Dr. Şermin KOÇYİĞİT/Dicle Üniversitesi

Members

Professor Geoffrey Mitchell

Prof. Dr. Hassan ZARIOUH

Associate Professor Abdelkarim BOUA

Professor Laura DIACONU MAXIM

Doç. Dr. Gökçe CEREV

Doç. Dr. Kader DAĞCI KIRANŞAN

Doç. Dr. Mehmet Veysi BABAYİĞİT

Associate Professor Mohammad Jafar Chamankar

Doç. Dr. Murat DÜZGÜN

Doç. Dr. Mehmet İLKİM

Doç. Dr. Pelin AKSEN

Dr. Bala Subramani Gattu Linga

Dr. Bentahar Mohammed

Dr. Kardina Engelina Siregar

Dr. Mansoor Ahmed

Dr. Moses Adeolu AGOI

Dr. Murat KIRANŞAN

Dr. Sándor Földvári

Dr. Yılmaz Ulvi UZUN

Öğr. Gör. Murat ÇELİK

ORGANIZATION

BİLSEL

<https://bilselkongreleri.com>

All rights of this book belong to ASTANA PUBLICATIONS.

Authors are responsible both ethically and juridically

Release Date: 24 June 2024

Bu kitabın tüm hakları ASTANA YAYINLARI yayınevine aittir.

Kitap ticari bir kar amacı gütmemektedir.

Yayın Tarihi: 24 Haziran 2024

ISBN: 978-625-6501-86-7

SCIENTIFIC COMMITTEE

Professor Geoffrey Mitchell
Polytechnic Institute of Leiria Centro Empresarial da
Marinha Grande Rua de Portugal
Prof. Dr. Hassan ZARIOUH
Mohammed I University, Oujda Morocco
Professor Laura DIACONU MAXIM
Alexandru Ioan Cuza University of Iasi- Romania
Prof. Dr. Lindita DURMISHI
Aleksander Xhuvani University, Elbasan-Albania
Prof. Dr. Margherita Mori
University of L'Aquila, L'Aquila-Italy
Prof. Dr. Nana Jincharadze
European University-Georgia
Prof. Dr. Natalia Shchukina
Tiraspol Shevchenko State University-Republic of Moldova
Prof. Dr. Razika Ihaddadene
Med Boudiaf University-Algeria
Prof. Dr. Sathna Jain
University of Delhi-India
Prof. Dr. Süleyman GEZER
Hitit Üniversitesi-Türkiye
Prof. Dr. Tursun Xazretali
Ahmet Yesevi Üniversitesi-Kazakistan
Prof. Dr. Yusuf ÖZKIR
Medipol Üniversitesi -Türkiye
Prof. Dr. Zariouh Hassan
Mohamed I University, Maroc
Doç. Dr. Abdulkerim DİLER
Atatürk Üniversitesi-Türkiye
Associate Professor Abdelkarim BOUA
Sidi Mohammed Ben Abdellah University- Maroc
Doç. Dr. Akın KIRBAŞ
Atatürk Üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. Ayhan KARAKAŞ
Bartın Üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. Gökçe CEREV
Kocaeli Üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. H. Burçin HENDEN ŞOLT
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. Kader DAĞCI KIRANŞAN
Atatürk Üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. Mehmet İLKİM
İnönü Üniversitesi-Türkiye
Associate Professor Mohammad Jafar Chamankar
Urmia University- Iran
Doç. Dr. Murat DÜZGÜN
İstanbul Medipol Üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. Murat TASTANBEKOV
"Aziret Sultan" Müzesi,
Ahmet Yesevi Üniversitesi- Kazakistan
Doç. Dr. Nurlan Baigabylov
L.n. Gumilyov Eurasian National University-Kazakhstan
Doç. Dr. Özge TEMİZ
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Doç. Dr. Özkan AÇIŞLI
Atatürk Üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. Pelin AKSEN
Kırıkkale Üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. Ümit AYATA
Bayburt Üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. Yavuz Selim Kafkasyalı
Kafkas Üniversitesi-Türkiye
Dr. Anitha R.
Bharathi Women's College-India
Dr. Ayşe ŞALLI
Karabük Üniversitesi-Türkiye
Dr. Belkacem BELABBAS
Université Ibn Khaldoun - Tiaret-Algerie
Dr. Bentahar Mohammed
University Moulay Tahar of Saida- Algeria
Dr. Binyam Zigta
Wachemo University-Ethiopia
Dr. Brahim Meziani
University of Djillali Bounaama-Algeria
Dr. Fuat TÜRK
Kırıkkale Üniversitesi-Türkiye
Dr. Göksel ULAY
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Türkiye
Dr. Hamid GADOURI
Khemis Miliana University-Algeria
Dr. İbrahim PINARCI
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Dr. Irina-Ana DROBOT
Technical University of Civil Engineering Bucharest-
Romania
Dr. Kardina Engelina Siregar,
Islamic University State of Sultan Syarif Kasim Riau-
Indonesia
Dr. Mirela KAPO
New York University-Albania
Dr. Moses Adeolu AGOI
Tai Solarin University of Education-Nigeria
Dr. Mansoor Ahmed
Government College University Faisalabad- Pakistan
Dr. Murat GENÇ
Atatürk Üniversitesi-Türkiye
Dr. Murat KIRANŞAN
Gümüşhane Üniversitesi-Türkiye
Dr. Musa ÇAKIR
Siirt Üniversitesi-Türkiye
Dr. Safa BEJOAUI
University of Tunis El Manar-Tunisia
Dr. Sándor Földvári
Debrecen University, Hungary
Dr. Vidya Padmakumar
Bangalore University-India
Dr. Yılmaz Ulvi UZUN
Bitlis Eren Üniversitesi - Türkiye

3. BİLSEL INTERNATIONAL AHLAT SCIENTIFIC RESEARCHES CONGRESS, 08/09 JUNE, 2024

3. BİLSEL INTERNATIONAL AHLAT SCIENTIFIC RESEARCHES CONGRESS

**08-09 JUNE-2024
BİTLİS/TÜRKİYE**

CONGRESS PROGRAM

Join Zoom Meeting ID: **834 8140 4386**

Passcode: **211028**

Join Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/83481404386?pwd=B8uZMMniJZ1JzEbMaS2lvWbc4oPmOa.1>

PARTICIPATING COUNTRIES

Italy/Pakistan/Azərbaycan/Hungary/Kosovo/Romania/Morocco/Albania/Serbia
Algeria/Bulgaria/Vietnam/Bosnia and Herzegovina/Nigeria/Brazil
Iran/Canada/Indonesia/India/Malaysia/Slovakia/ Australia

NUMBER OF INTERNATIONAL PARTICIPANTS: 146
NUMBER OF TURKEY PARTICIPANTS: 140
TOTAL NUMBER: 286

3. BİLSEL INTERNATIONAL AHLAT SCIENTIFIC RESEARCHES CONGRESS, 08/09 JUNE, 2024

IMPORTANT

To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of “Meeting ID or Personal link Name” and solidify the session.

The presentation will have 10 minutes .

The Zoom application is free and no need to create an account.

The Zoom application can be used without registration.

The application works on tablets, phones and PCs.

Speakers must be connected to the session 10 minutes before the presentation time.

All congress participants can connect live and listen to all sessions.

TECHNICAL INFORMATION

Make sure your computer has a microphone and is working.

You should be able to use screen sharing feature in Zoom.

Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.

ÖNEMLİ

Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.

Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak “Meeting ID or Personal Link Name” yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.

Sunumlar için 10 dakika süre ayrılmıştır.

Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.

Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.

Uygulama tablet, telefon ve PC’lerde çalışmaktadır.

Sunum yapacakların sunum saatinden 10 dk önce oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.

Tüm katılımcılar oturumlara online katılıp dinleyebilir.

Kongreye katılım zorunludur, katılım sağlamayan katılımcılarımıza Kongre Katılım Belgesi gönderilmeyecektir.

TEKNİK BİLGİLER

Bilgisayarınızda çalışır durumda mikrofon bulunmalıdır.

Zoom'da ekran paylaşma özelliği kullanılabilir.

Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir.

3. BİLSEL INTERNATIONAL AHLAT SCIENTIFIC RESEARCHES CONGRESS, 08/09 JUNE, 2024

09.06.2024

TÜRKİYE Local Time: 16:00-18:00

HEAD OF SESSION: Dr.Öğretim Üyesi Zuhale ÜNAN

SESSION-2 HALL-16

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
<i>Yüksek Lisans Öğrencisi, Fatih ARSLAN Prof. Dr. Erdal TOPRAKÇI</i>	<i>Ege Üniversitesi,</i>	<i>OKULUN FİZİKİ ORTAM VE ARAÇ-GEREÇLERİNİ İYİLEŞTİRMEDE OKUL YÖNETİCİLERİNİN YAŞADIĞI SORUNLAR</i>
<i>Melek SALTAN Dr.Öğretim Üyesi Zuhale ÜNAN</i>	<i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi,</i>	<i>İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖZÜYLE ORİGAMİ ETKİNLİKLERİNİ KULLANIRKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN UNSURLAR</i>
<i>Sevil ÖZBAYRAK Dr.Öğretim Üyesi Zuhale ÜNAN</i>	<i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi,</i>	<i>ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK DERSLERİNDE ORİGAMİ ETKİNLİKLERİNE YER VERİLMESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ</i>
<i>Yüksek Lisans Öğrencisi Aynur YILDIRIM Yüksek Lisans Öğrencisi Tubay ORMANOĞLU Doç. Dr. Faruk POLATCAN</i>	<i>Fırat Üniversitesi,</i>	<i>TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENME VE ÇALIŞMA STRATEJİLERİNİ KULLANMA DURUMLARININ İNCELENMESİ</i>
<i>Yüksek Lisans Öğrencisi Sümeyye BULUT Doç. Dr. Faruk POLATCAN</i>	<i>Fırat Üniversitesi,</i>	<i>YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİJİTAL ÖYKÜ KULLANIMININ KELİME ÖĞRETİMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ</i>

SOSYAL REFAH TİPOLOJİLERİ EKSENİNDE KADININ ROLÜ	552
BİLECİK İLİNDE TARIMSAL VE HAYVANSAL ATIK KAYNAKLI BİR BİYOGAZ TESİSİ İÇİN TEKNO-EKONOMİK ANALİZ	563
HAŞHAŞ'TA (<i>PAPAVR SOMNİFERUM</i> L.) ANNEKSİN AİLESİ GENLERİNİN TANIMLANMASI VE FONKSİYON ANALİZLERİ	564
DOMATES SOLGUNLUK HASTALIĞI ETMENİ <i>Fusarium oxysporum</i> f. sp. <i>lycopersici</i>: BİYOLOJİ VE MÜCADELESİ	572
GEÇ YANIKLIK HASTALIĞI ETMENİ <i>Phytophthora infestans</i>'ın PATATES YETİŞTİRİCİLİĞİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ	582
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KURAKLIĞIN GİRİŞİMCİLERİN İŞ DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİLERİ	592
AKKARAMAN KUZULARIN ALTI AYLIK YAŞTAKİ AĞIRLIKLARININ YAPAY ZEKÂ KULLANILARAK TAHMİN EDİLMESİ	594
KIRSAL KALKINMA PROGRAMI (IPARD) KAPSAMINDA ÇANKIRI İLİ HAYVANCILIK YATIRIMLARININ İNCELENMESİ.....	600
OKULUN FİZİKİ ORTAM VE ARAÇ-GEREÇLERİNİ İYİLEŞTİRMEDE OKUL YÖNETİCİLERİNİN YAŞADIĞI SORUNLAR	610
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK DERSLERİNDE ORİGAMİ ETKİNLİKLERİNE YER VERİLMESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ.....	646
İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖZÜYLE ORİGAMİ ETKİNLİKLERİNİ KULLANIRKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN UNSURLAR.....	655
TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENME VE ÇALIŞMA STRATEJİLERİNİ KULLANMA DURUMLARININ İNCELENMESİ	665
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİJİTAL ÖYKÜ KULLANIMININ KELİME ÖĞRETİMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....	667
KİNEZYOFOBİYİ ETKİLEYEN ETMENLERİN İNCELENMESİ	668
KAPSAMLI KİNEZYOFOBİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ, YÜZEY, KAPSAM VE YAPI GEÇERLİLİĞİNİN İNCELENMESİ	679
DEVELOPMENT OF A COMPREHENSIVE KINESIOPHOBIA ASSESSMENT SCALE AND EXAMINING ITS FACE, SCOPE AND CONSTRUCT VALIDITY	680
CULTURAL ADAPTATION and TURKISH VERSION OF LATE LIFE FUNCTION and DISABILITY INSTRUMENT FOR INDIVIDUALS WITH GONARTHROSIS: A RELIABILITY and VALIDITY STUDY	681
ROTATOR CUFF SENDROMLU OLGULARDA AĞRI ŞİDDETİNİN KAVRAMA KUVVETİ VE YAŞAM KALİTESİ İLE İLİŞKİSİ.....	684
KRONİK OMUZ AĞRILI OLGULARDA EKLEM HAREKET AÇIKLIĞI, FONKSİYONEL KAPASİTE VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	691